

KMETOVOALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo Slovenske kmetijske družbe.

•Kmetovalec• izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 6 K na leto.
Posamezna številka stane 40 v.
Udje Slovenske kmetijske družbe dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopnih cenah: Inzerat na vsi strani 600 K, na 1/2 strani 300 K, na 1/3 strani 150 K, na 1/4 strani 100 K, na 1/8 strani 50 K in na 1/16 strani 25 K. Udom 10 % popusta. Vsaka vrsta v „Malih naznanilih“ stane 2 K.

Urejuje inž. Rado Lah; založba Slovenske kmetijske družbe;
tisk J. Blasnika naslednikov.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati Slovenski kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg št. 3. — Ponatise iz »Kmetovalca«
so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 24. Ljubljana, 31. decembra 1919. Letnik XXXVI.

Obseg: Naznanila kmetovalcem. — Donesek k zgo. lovinskemu razvoju živinoreje v bivši Kranjski. — Naše vinarstvo in bodočnost. — Radvinska kokoš. — Škodljivi vpliv neugodne zime na ozimno žito. — Pomanjkanje tečnih krmil za živino. — Duh in okus vina po žveplu. — Pospeševanje vinskega prometa in naša vinska zadruga. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Družbene vesti. — Uradne vesti. — **Inserati.**

Udnina za l. 1920. se poviša na 16 K.

Vsled silne druginje vseh predmetov, kateri je vzrok neprestano padanje vrednosti krone, bo morala kmetijska družba letos doplačati samo za tisk in papir „Kmetovalca“ nad 50.000 K, četudi je imela nad 25.000 udov. Cene papirju, tisku in drugim potrebščinam so se celo leto neprestano tako dvigale, da bo stalo družbo samo izdajanje „Kmetovalca“ mnogo več, kot znaša udnina. Cene pa še vedno rasejo.

Z ozirom na to dejstvo je glavni odbor v svoji seji dne 16. oktobra t. l. proti naknadni potrditvi po občnem zboru sklenil **zvišati udnino na 16 K, od katere pa dobe podružnice v kritje svojih upravnih stroškov 4 K.**

Družba sama si obdrži od udnine le 12 K, ki jih bo potrebovala za tisk in izdajanje „Kmetovalca“ in še pri tej vsoti bo morala zanj doplačevati, ker se bo tisk vsled uspeha stavke tiskarskih nameščencev zopet znatno podražil.

Z czirom na razne neutemeljene pritožbe, ki prihajajo z dežele, češ da se hoče družba okoristiti z višjo udnino, odgovarjamo samo sledeče: *Komur se ne zdi škoda plačati 16 K za liter vina, pač mu je pa udnina 16 K previsoka*, ki mu donaša zraven strokovnega lista „Kmetovalca“ tudi razne druge ugodnosti, ki jih dobi od družbe, kakor modro galico, žveplo, sladkor, semenska žita, umetna gnojila, krmila itd. po najnižji ceni, ta ne zasluži, da bi ga družba upoštevala.

Ker je promet z vsemi kmetijskimi potrebščinami prost, bo družba odslej oddajala svoje gospodarske potrebščine udom po znižani ceni, neudom pa le tedaj, če jih bo imela preveč in le za polno ceno.

Iz tega sledi, da zahteva korist *kmetovalcev samih* pristop k tej organizaciji, ki je dandanes edina te vrste v Sloveniji. Toda ne samo to, ampak *dolžnost je tudi vsakega slovenskega kmetovalca*

ostati ali postati ud,
edine slovenske in največje jugoslovanske kmetijske strokovne organizacije, naše

Slovenske kmetijske družbe.

Bližamo se sicer vedno bolj urejenim razmeram mirne dobe, toda s tem kmetijstvo ne izgubljava na važnosti, ampak ravno nasprotno: dandanes prevladuje na celem svetu mnenje, da se bo le tista država gospodarsko hitro opomogla od ran, ki jih ji je zadala svetovna vojna, ki bo na svojih tleh pridelala največjo množino živiljenjskih potrebščin, posebno pa živil, da ne bo posebno v tem oziru odvisna od inozemstva.

Vsled tega je pa tudi potrebno, da se vsi kmetovalci združijo v močno strokovno organizacijo, kajti le ta jih bo znala čuvati pred izkoriščanjem od strani drugih stanov.

Kmetovalci! ki stremite za napredkom in za podporo pri kmetijskem pridelovanju, nikar se ne spodtkajte nad povišano udnino, ampak ostanite še dalje zvesti udje Slovenske kmetijske družbe.

Nakup krompirja.

Slovenska kmetijska družba kupi večje množine **semenskega krompirja**, da ga spomladi razdeli v iste okraje, kjer so imeli letos tako slabo krompirjevo letino, da si ga kmetovalci niso pridelali niti za svojo prehrano.

Družba kupi tak semenski krompir po primerni ceni in ga na zahtevo plača polovico takoj, ostalo pa šele spomladi ob prevzemu blaga. **Cena za semenski krompir bo na vsak način višja nego ona za krompir za prehrano.** Vsakdo pa, ki hoče prodati svoj krompir družbi, se mora zavezati, da ga odda spomladi tisto množino, ki jo ji je prodal.

Krompir se sedaj pozimi ne more prevažati, vsled česar morajo kmetovalci, ki so ga družbi pro-

dali, skrbeti, da se do spomladi ne pokvari, zmrzne, zrasede ali zgrije, kajti družba bo prevzemala le zdravo semensko blago.

Družba kupi vsako množino v celih vagonih ali v manjših količinah.

Opozarja se, da je ves ta krompir namenjen edinole za seme v Sloveniji, da se ž njim odpomore onim krajem, kjer si ga niso mogli pridelati zadostno, da bi ga imeli za seme. **Iz Slovenije se ta krompir ne bo izvažal.**

Pozivljajo se torej vsi oni kmetovalci, ki imajo kaj semenskega krompirja za oddajo, da to takoj pismeno ali ustno naznanijo Slovenski kmetijski družbi, Ljubljana, Turjaški trg 3.

Oddaja sadnega drevja.

Pomanjkanje sadnih dreves v Sloveniji, kakor sploh v Jugoslaviji, je postalo v zadnjih letih vojne zelo občutno, vsled česar se je bilo treba letos pobrigati za to tako iskano blago izven mej naše države.

Slovenska kmetijska družba je naročila v Nemčiji **50.000 drevesc, in sicer jabolk in hrušk žlahtnih vrst** ter nekaj finih moštnic, ki jih bo oddajala svojim udom, kakortudi drugim kmetovalcem za spodaj navedene cene. Med drugim so na razpolago posebno te vrste **jabolk**: Landsbergerjeva, Ananasova, Kanadska, Kaselska in Bleuheinska reneta, dalje, Danski kosmač, pisani kardinal, rdeči ščetinec in gambovec; **hrušk**: Zelena Magdalena, Dilova maslenka, Boskopova steklenka, Postrvka, Hardenpontka, Veilerjeva moštnica in druge vrste.

Cena temu drevju v Nemčiji sicer ni visoka, toda razlika v valuti, prevoznina in carina povzročajo, da pride to drevje semkaj postavljeno primerno višje v ceni. Navzlic temu cena nikakor ni pretirana, kajti drevesnice iz Nemške Avstrije nam javljajo, da stane pri njih eno sadno drevesce že 28 do 30 K.

Družba bo pa oddajala ta drevesca:

prvovrstna po 20 K za kos

drugovrstna „ 16 K „ „

in sicer postavljena na postajo Maribor ali Ljubljana. Od strokovnjaške strani nam je zagotovljeno, da so **drevesca posebno krepka, lepe oblike in najboljše kakovosti.** Drevesca bodo tako dobro zavita, da ni nevarnosti, da bi trpela po mrazu ali suši.

Naročila za ta sadna drevesca je doposlati Slovenski kmetijski družbi v Ljubljani

najkesneje do 25. januarja 1920.

Vsakdo lahko naroči poljubno množino drevesc. Posebno se opozarjajo sadjerejci na Štajerskem in Koroškem, da si naročijo potrebne množine drevesc, ki se jim bodo dostavile iz naše razdeljevalnice v Mariboru.

Istocasno z naročilom, ki naj vsebuje vrsto, kakovost in število zaželjenih drevesc, naj vsakdo dopošlje tudi v to potrebni znesek. Drevesca se na to odpošljejo po železnici dobro ovita in obvarovana proti mrazu, če naročnik ne pride sam ponje z vozom.

Opozarja se pa naročnike, da drevesca niso še v Sloveniji, ampak da je družbi zagotovljeno, da dospejo semkaj že do konci januarja. V današnjih časih pa je lahko mogoče, da nastopi kaka ovira in da se prevoz zakesni ali sploh prepreči.

Slovenska kmetijska družba.

Donesek k zgodovinskemu razvoju živinoreje v bivši Kranjski.

Glasom dvornega dekreta z dne 4. novembra 1807, števil. 22.342. je cesar dovolil nagrade za najlepšo *klavno goved*, katere nagrade imajo razdeliti kresijske oblasti skupaj z zastopniki takratne kmetijske družbe.

Pozneje je izšlo „Osnanilo zesariskiga Kral. Ilirskiga Poglavarstva v Ljubljani“ z dne 14. grudnia 1822, v katerem so objavljene „Postave, po kterih se bodo premilostlivo dovoljene darila vsako leto delile, de bodo na Krajskim govejo shivino bol prav redili“. Te postave so izšle tiskane v nemškem in slovenskem jeziku in kolikor se da iz družbenih spisov do-

gnati, je slovenski prevod priskrbel profesor pl. Vest. Ta premovanja, določena glasom teh „postav“ samo za plemenske bive in telice, so se vsako leto vršila v nekaterih graščinskih okrožjih oblasti ljubljanske, novomeške in postonske kresije.

L. 1833. se je vršilo premovanje „rogate živine“ v ozemlju c. kr. okrajne oblasti v Idriji. K temu premovanju so pripeljali neznatno število goveje živine, ki je bila izredno zanikerna in zato se je okrajna oblast poklicana na odgovor, zakaj je živina tamkaj tako slaba. Okrajna oblast v Idriji in pa tudi drugi veščaki iz tamošnjega okraja so obširno pojasnjevali vzroke. Podrobni tozadevni spisi se nahajajo v registraturi sedanje Slovenske kmetijske družbe.

Prav temeljito poročilo o vzrokih zakaj je v idrijskem okraju in sploh na Kranjskem goveja živina tako slaba, je predložil Peter Leskovitz iz Veharš, ki je bil za takratne čase jako izobražen kmetovalec, kateri se je, kakor je iz njegovega poročila posneti, na en ali drug način umnega kmetijstva učil in je na svojih potovanjih marsikaj videl.

Leskovitzovo poročilo, ki je datirano z dne 23. oktobra 1833., ki nam podaja verno sliko takratne živinoreje v idrijskem okraju, ki je pa bila brzkone enaka kakor drugje v bivši Kranjski, je silno zanimivo in nam omogoči presojati, kako krasno smo v sto letih napredovali. Ravno v idrijskem okraju, in zlasti v občini Žire, imamo sedaj prav lepo živinorejo in pred vojno je bilo tamkaj tudi mlekarstvo prav posebno razvito.

Leskovitz takole poroča: *sc. 73 1833*

Da se dá reja goveje živine v idrijskem kraju in sploh na Kranjskem še povzdigniti in popolniti, je res. Uspešni vzreji goveje živine, zlasti v idrijskem okraju, so vzroki grozovito slabo zidani hlevi, skozinskoz slaba paša in splošno napačna oskrba. So še drugi vzroki, ki se dajo odpraviti, a imenovani so poglavitni.

Goveji hlevi v starem idrijskem okraju kakortudi v Žireh, katera občina se je pozneje temu okraju priklopila, brez izjeme skrajno slabi. Ne morem reči, da bi bili hlevi *zidani*, ampak *skupaj zmetani*, globoki, zato so vlažni, nesnažni in končno brez vsake svetlobe. Da tla v hlevih tako globoko izkopljejo, ima svoj vzrok v tem, ker je v tukajšnjih hribovskih krajih slaba navada le enkrat na leto gnoj izkidati. Vsled tega se mora globoko kopati, da se dobi prostor za gnoj, ki se dnevno kupiči.

Prvi korak k izboljšanju živinoreje bi bil tedaj temeljito prezidanje hlevov. Dolžnost okrajne oblasti bi bila na to delati, zlasti pri novih stavbah, da bi se ne zidalo hlevov z nevednostjo, grdo trmoglavostjo in brez vsakega pravila kakor doslej, ampak po predpisih veščakov o stavbstvu. Hlevi bi morali biti visoki, prostorni in bi morala priti vanje za živino tako blagodejna svetloba. — Pomanjkanje svetlobe v hlevih povzroča, da je v tukajšnjih goratih krajih toliko mesečne slepote (?) pri živini. Živina stoji veliko ur v temnih hlevih in se potem žene napajati. Kakšen vpliv ima vsled tega hitra svetlobna izprememba na oko goveda, zlasti pozimi ko se sneg blišči, je znano.

Strop, nad katerim je hranjeno seno, bi moral biti neprodoren in ne tak, kakor je sedaj v večini hlevov. Kot strop leži nekaj desk tjinsem zmetanih in seno se od hlevskega zraka onečisti in postane nezdravo. V vsakem hlevu bi moral biti oddušnik v obliki dimnika, kakor sem imel priliko videti v Bohinju in na Koroškem. Nadalje bi morala biti poleg hlevov

gnojišča, da bi se hlevi mogli vsaj enkrat na mesec izkidati. S takimi gnojišči ne bi imel kmet nikakih denarnih stroškov, ker jih lahko naredi s svojimi ljudmi.

Kar se tiče pašnikov v idrijskem okraju, so ti, izvzemši nekaterih dolinskih tla v Žirovski občini, med najslabšimi v deželi. Zelo strmi pašniki dajejo malo trde in šopuljaste krme (ki se slovenski versje imenuje), kateri pašniki se razprostirajo v idrijskih občinah preko Žir in Poljanskih hribov notri do strmih gora Polhovgraških. To s slovenskim imenom označeno rastlino živina ne je, če ni prav zelo lačna, vendar jo mora zaraditega, ker so pašniki zelo gosto z njo poraščeni, objedati. Zaraditega se vidi pri mladi govedi skozinskoz komaj dorasle zobe zaradi trde paše škrbaste, močno obrušene in obrabljene. To vse povzroči šibko obliko života, počasno rast in zgodnji razkroj organskega telesa.

Drugi korak k izboljšanju govedoraje bi bila odprava paše in vpeljava če ne celoletnega, vendar vsaj polletnega hlevskega krmljenja. Odprava paše v idrijskem okraju nima utemeljene ovire, se da lahko izvesti, ker ni občinskih pašnikov in ima vsak kmet svoje posestvo arondirano. Naj se mi dovoli iz lastne izkušnje opisati velike prednosti hlevskega krmljenja pred krmljenjem na paši, zlasti na tako slabih pašnikih, kakor jih imamo tukaj. Na slabih pašnikih tava živina cel dan semintja, dobi malo hrane, se utruji, jo trpinčijo mrčesi in zato hujša. Živina, ki se v hlevu krmi, počiva, se debeli ob srednji oskrbi in je obvarovana pred boleznimi. Za poljedelstvo in za živinorejo samo tako potrebni gnoj se za časa 7 do 8 mesečne paše izgubi. Kakšna nepreračunljiva izguba za gospodarstvo je to! dočim se drugače lahko v hlevu in na gnojišču naberejo velikanske množine gnoja.

Seveda se bo vprašalo: Kaj naj se pa zgodi s pašniki, če se paša odpravi in kako naj kmet svojo živino skozi celo leto v hlevu prerediti, ker mu krme tako manjka, da jo komaj tisti čas slabo prerediti, ko zunaj sneg leži? Na to odgovorim tole: Pašniki se dajo z umnim obdelovanjem polagoma izpremeniti v travnike, ki bi s pridom pomnožili krmo. Tisti pašniki, ki se nikakor ne dajo kultivirati, ki jih je po mojem mnenju zelo malo, naj se pa popasejo z drobnico ali če razmere ne dopuščajo drobnice rediti, naj se jih rajši prepusti svoji usodi, kakor da bi se nanje živina gonila.

Tudi bi se priporočalo, posnemati izredno marljive Bovčane in Gorenje Korošce, ki med skalami svojih visokih gora s srpom kosijo seno, ga skrbno v snope zbirajo in z njim krave v hlevih krmijo.

Glede drugega vprašanja ne ugovarjam, da bi se pri izključnem krmljenju v hlevu v pričetku moralo število živine za nekaj glav znižati, ker se pašniki ne dajo takoj naenkrat izboljšati, da bi dajali dovolj krme za hlevsko krmljenje. Če bi posestniki v pričetku morali imeti eno tretjino živine manj, ne bi bila nikaka škoda, kajti bolje je imeti 10 dobro rejenih in s hlevskim krmljenjem požlahtnjenih glav, ki imajo veliko večjo denarno vrednost, ki dajejo v vsakem oziru več koristi in veliko gnoja, nego pa 15 zanikernih goved, od katerih kmet nima ničesar drugega kakor prazen in suh gnoj. Če se goved v hlevu samo pol leta krmi, potem števila živine sploh ni treba zmanjšati, kajti pašniki dajo ob temeljitem obdelovanjem že prvo leto toliko krme, kakor jo živina potrebuje od sv. Jurija do sv. Jakoba. Med tem časom se more pokladati zelena klaja z vrtov, zeljnikov itd. Živina ostane pri takem

ravnanju lepa, dobro rejena in zdrava. Po sv. Jakobu preneha polovično krmljenje v hlevu, živina more priti na pokošene pašnike, ki se kmalu zopet zarasejo, in na strnišča, kjer najde dovolj hrane in se debeli.

Da se kmetu pomaga iz zadrege zaradi pomanjkanja krme, ki izhaja iz nevednosti in iz napak pri oskrbi, naj se ga uči računati in naj se ga privadi na red in točnost pri oskrbi živine. Za vpeljavo izključnega krmjenja v hlevu, ni idrijski sodni okraj zaradi tukajšnjih razmer pripraven, vendar je pa posestvo vsakega tukajšnjega kmeta pripravno za polovično krmljenje v hlevu. Da se to doseže pri tukajšnjemu kmetu, ki se starokopitno drži površnosti in presodkov, je potrebno poučevanje in vzpodbuja od strani hvaljene kmetijske drube.

Gotovo se nihče tako trmoglavo in ošabno ne drži svojih starih navad kakor kmet, ki toliko časa pri svojem gospodarstvu nič ne izpremeni, dokler on z rokami ne zagrabi, da gre na drug način še bolje.

V to svrhu bi bilo ustanoviti vzorne kmetije, ali pa najprej za tak napredek pristopne kmete pridobiti, ki bi potem bili drugim v zgled, kajti zgledi silno vlečejo in v 10 letih bi se veliko doseglo, t. j. kmetije bi postali dobronamerni.

Gruntarjev s 100 — 150 do 200 oralov posestva je na Kranjskem prav malo, izvzemši v hribih idrijskega, loškega in štajerskega okraja, ki pa navzlic svojim velikim posestvom le zaradi nevednosti gmotno propadajo. — Vsekako je želeli, da hvaljena kmetijska družba prav kmalu v vseh občinah svoj dobrodejni vpliv dejanski razširi, ker se je drugače bati, da bo med podložnimi kmeti nastalo splošno ubožanje z vsemi slabimi posledicami. Danes ne zadostuje samo praksa, ampak tudi pametno ravnanje v zvezi s prakso more kmetovalca vzdržati. Mehaniški kmet se more poučiti o koristi kmetijskega znanja, da more dobiti največjo korist iz svojega posestva, a tak pouk more dati le kmetijska družba.

Tretji korak k povzdigi živinoreje je vpeljava prave oskrbe živine po sposobnem osobju.

Tukaj v naših hribih je splošni običaj, prepustiti oskrbo živine otrokom. Kaj je od otrok pričakovati, ni treba razpravljati, škoda čuti tisti, ki tako dela in ker je običaj tak, pa se pri njem ostane. — Na Štajerskem in Koroškem, kjer je živinoreja na veliko višji požlahtnjeni stopnji, so oskrbovalci živine odrasle osebe, ki tvorijo nekak svoj samostojen ceh. Nikogar se pri živini ne nastavi, ki se ni drugje naučil oskrbovanja živine; seveda so to le mehaniško izučene, večkrat že stare osebe, kar je vendar dobro. A naši domišljavi frkolini, ki so postali nad 12 let stari, se sramujejo naprej opravljati službe, ki je nikdar niso znali in hočejo postati mali ali celo hlapci pri konjih. Čez 15 let stare dekle nočejo več opravljati krav in gledajo po snubačih. Ti običaji, ki zelo ovirajo živinorejo, se morejo odpraviti z dobrimi zgledi in z nekoliko sile od rani gosposke.

So pa še druge ovire k povzdigu živinoreje, kakor pobožni predsodki . . . (Ta odstavek izpustim. Pisec.)

Nadalja ovira povzdige živinoreje je pomanjkanje sposobnega oskrbovalnega osebja. Vzorno posestvo bi moralo dobiti tako osebje iz krajev, kjer živinoreja cvete, ki bi potem tukajšnjo izurilo. Jaz sam sem zase hotel dobiti tako osebo s Koroškega, a sem to moral opustiti zaradi političnih ovir (!) in sem moral hlevsko osebje sam izučiti.

(Nadaljna Leskozitzova izvajanja izpustim, ker niso v zvezi s sliko takratne živinoreje. Pisec.)

Žal ni v gori omenjenih spisih in istotako ne v Leskovitzevem poročilu nikakega popisa nvanjosti idrijske govede, da bi bilo mogoče reči kakšne pasme je bila. Na vsak način je bila ondotna goveja živina domača, avtohtona, brčkone zagorele rdeče, oziroma rjave pasme s črnim pigmentom v smrčku, kakor se še dandanes nahaja semtertja v tamošnjih sosednjih hribih, zlasti na Goriškem. Pred več nego 30 leti sem našel pri večjem kmetem posestniku, čegar kmetija je ležala samotno v idrijskih hribih, vso govejo živino take domače pasme, ki je imala skrajno slabe oblike in je bila navzlic takratnem že boljsem krmljenju zelo zamrla. Temu se seveda ni bilo čuditi, kajti v loških in ravnih idrijskih hribih je bil takrat na večjih kmetijah splošno razširjen običaj, da je posestnik za rejo rabil večinoma le doma skotene bike, in ker ni za pleme izbiral dobrih živali, so se slabe lastnosti v čredah ustanovljale. Običaj je bil in je še deloma danes, da kmetje juncev niso mladih rezali, ampak šele v drugem letu; rabili so enoletne bike za pleme in so jih potem šele v drugem letu za vole rezali. Odtod tudi prihaja, da je statistika živine v idrijskem in loškem okraju izkazovala izredno veliko število bikov, kajti šteli so vse nad eno leto stare bike kot plemenjake. Tako je n. pr. pri štetju živine l. 1880. prišel v celi kranjski deželi na 74 krav en bik, v loškem okraju en bik na 33 krav in v idrijskem okraju 1 bik že na 19 krav. Gustav Pirce.

Naše vinarstvo in bodočnost.

V 18. številu letošnjega „Kmetovalca“ je priobčen članek „Naše vinarstvo“. Ker je pisec tega članka gosp. višji vinarški nadzornik Matjašič, referent za vinarstvo in kletarstvo pri deželni vladi v Ljubljani, se more in mora smatrati ta članek kot nekaj uradni program*) po katerem bi se naj delalo v bodočnosti in po katerem se, kakor se zdi, že dela. Moje nemerodajno mnenje je, da je ta program, ki niti v bivši Avstriji ni bil zadnji čas na mestu, za naše sedanje razmere še manj pripraven. Naj mi bo torej v interesu stvari dovoljeno, da zgoraj imenovani članek nekoliko kritično premotrim:

Že temelj te zgradbe je povsem kriv. Kmeta, steber države, se hoče podpirati še vedno z raznimi neprikladnimi sredstvi, kakor se da slabotnemu človeku v roke palico za oporo. Naj se vendar postavi vinogradnike na lastne noge, naj se vzdigne zopet njih samozavest in naj se jih ne razvadi z raznimi nezadostnimi drobtinicami v podobi subvencij, podpor, brezobrestnih posojil itd. Naj se ne zahteva, da bo res vsak prostor zasajen z vinsko trto, če ta ne daje dobička, ampak je vinogradniku le v škodo. Niso daleč več časi, ko bodo vinogradniki preklinjali tiste, ki so jih zvabili in skoro prisilili, da so sadili trsje v neprikladne lege, samo za to, ker je tudi v nekdanjih časih rasla tam vinska trta.**)

*) „Kmetovalec“ je kot strokovni list neodvisen in s poverjeništvom za kmetijstvo v nobeni zvezi, zato ni smatrati v „Kmetovalcu“ objavljene in podpisane strokovne spise v nobenem oziru uradnimi, temveč je za njih vsebino dotični strokovnjak izključno sam odgovoren. Ured.

**) Opis zgodovinskega razvoja slovenske vinogradniške produkcije že sedaj in bo še veliko bolj za bodočnost to mnenje potrdil. Ured.

Naj se uči kmeta računati, da bo vedel, kaj mu je v korist in kaj v škodo, naj se pa ne vzdržuje z različnimi umetnimi zgoraj navedenimi sredstvi kultur, katere ne nosijo dobička.

Kjer se vinograd ne izplača, naj se opusti, kjer pa nosi dobiček, naj plača vinogradnik vse, kar si nabavi, po tržni ceni. Če mu je trsje, galica itd. predrago, bo že našel pota, da si nabavi te predmete ceneje (n. pr. potom zadrug) ali pa bo to panogo gospodarstva sploh opustil.

Kar se pa tiče brezobrestnih posojil, mislim, da bi bilo najbolje, da se jih kratkomalo iztirja. Pri tej slabi vrednosti našega denarja bo to vinogradnikom še v korist, v korist bo pa tudi državi, če dobi ta res 4 $\frac{1}{2}$ milijone vplačane. Boljši posestniki so to že davno izprevideli in mnogo jih je posojila že vrnilo, tako, da bo izposojena svota težko znašala res še 4 $\frac{1}{2}$ milijona kron. Vinske cene so bile zadnji čas take, da se je mogel vsak vinogradnik razdolžiti, če je hotel in je le njegova lastna zanikernost (izvzeti so slučajji nesreče), če tega ni storil.

Če se posojila vplačajo, odpade tudi nadzorovanje s temi posojili obremenjenih vinogradov, katero stane sčasoma istotoliko, kolikor znašajo posojila in katero je po mojem mnenju popolnoma nepotrebno. Za to nadzorovanje potrebne strokovne moči se da dosti bolje porabiti! Naj se tudi tukaj udejeviti princip, da se ono, kar nima obstoja, pusti, da propade. Če kdo noče svojega vinograda v redu zasaditi in obdelovati, se ga k temu ne bo pripravilo niti z nadzorovanjem, niti s tem, da se mu posojilo odtegne. Naučila ga bo kozjih molitvic nadloga, v katero bo prišel vsled konkurence naših in tujih vin in le stiska mu bo odprla oči, da bo videl in vedel, kako sme in mora delati, če hoče obstati. Če tudi takrat ne bo uvidel, mu ni pomoči.

Da se naj uradno zabrani razmnoževanje neprikladnih trt (mišljeni so menda predvsem direktni producenti), najbrže tudi ne bo prav; to bi bilo poseganje v osebne pravice posameznika. Saj se vendar rabi tako trsje v mnogih krajih, tudi v vinorodnih, za pridelovanje domače pijače. Drugo je, če se zabrani prodajati tako trsje in taka vina pod tujim imenom ali ga pa priporočati ter mu pripisovati pri tem dobre lastnosti, katerih nima. Stvar državnih organov bi naj bi bila samo, da se ljudij primerno pouči, odločijo pa naj se sami.

Tudi vzornih vinogradov po vzorcu zloglasnega Stieglerja ni treba; saj je vendar v vsaki vinorodni občini zadosti posestnikov, ki oskrbujejo svoje vinograde za dotične razmere vzorno. Pri teh navedenih posestnikih si lahko bližnji vinogradniki ogledajo, kako se naj vinograde res dobro in pametno obdeluje, naloga drž. organov naj bo, da se jih na to opozori in se jim obenem razloži, zakaj se dela tako in ne drugače. Tako vzorno pa, kakor so se oskrbovali nekateri Stieglerjevi „vzorni vinogradi“, kjer se je letno po 8 do 10 krat in celo večkrat škropilo in žveplalo, jih pa sploh ni mogoče oskrbovati, razen če hoče res kdo samega sebe uničiti. Ljudje so se takim „vzornim“ nasadom le smejali in delali svoje opazke.

Potrebni pa so *preskuševalni vinogradi*. Za vsak pomembnejši vinarski okoliš naj se osnuje vsaj po en tak vinograd, in sicer se naj poskušajo v teh nasadih ameriške vrste, ki se sedaj količkaj obnesle in pa

vrste naših trt, katere so za dotični okoliš priporočljive (glej že omenjeni članek „Nove smeri v vinoreji“).

Vodstvo teh nasadov naj se poveri vinarskim nadzornikom ter se jih s tem primerno zaposli. Samo „zasledovanje stanja vinogradov, opazovanje prikazni in uveljavljanje protisredstev. če jih razmere zahtevajo“, je pač preborno odmerjen delokrog za tako izobražene strokovnjake, kakor so vinarski nadzorniki. Tem se naj da tudi strokovno vodstvo v vseh zadevah, zadevajočih vinarstvo v njihovem okolišu, odsek za vinarstvo in kletarstvo pa naj daje samo smernice, v katerih se naj giblje razvoj te gospodarske panoge.

Nabava gumijevih trakov iz državnih sredstev se mi zdi nepotreben ostanek iz prejšnje dobe; če hoče imeti vinogradnik trakove, si jih bo že nabavil, če hoče imeti dobro blago in še nekaj ceneje, bode si jih pač nabavil potom zadruga. Dokler še take zadruga ne delujejo, bo dobro, da priskrbi razne stroje in potreščine vlada, ozir. kmetijska družba, nikakor pa se jih naj ne oddaja po znižani ceni. S tem se vzbujajo samo zavist med sosedi in izpodkopava njih samozavest.

Vinarski inštruktorji so za vsak pomembnejši okoliš potrebni, vendar se pa naj prej dobro premisli koga se na to mesto nastavi. Ne sme se zopet dogoditi, da n. pr. v enem naših najznamenitejših vinorodnih okrajev vinarskega inštruktorja po 10 letnem „plodonosnem“ delovanju skoro nihče ni niti poznal. Res gre vinarskim inštruktorjem velika zasluga, da so naši vinogradi v toliko obnovljeni, vendar je prejšnja oblast samo nekatere njih nastavila zaradi tega, ker so dobri strokovnjaki, drugi so bili le propagatorji nemštva in nastavljeni zato, da so dobili pri volitvah Nemci njih glasove.

Kar velja za vinograde, naj velja tudi za trsnice. Kar se ne more samo obdržati, naj se opusti. Vlada naj nabavi edino le material, katerega bi se drugače ne dalo dobiti; vse se pa naj proda le za lastno ceno.

Vinarske, ozir. kletarske zadruga se bodo v doglednem času najbrže itak osnovala. V tej zadevi se že vrše razna posvetovanja; povsod je pri tem dosedaj prevladovalo mnenje, da te zadruga nikakor ne smejo biti posredovalnice (kakor bi se dal tudi tolmačiti dotični stavek), ampak naj se postavijo na *trgovsko* stališče, naj torej *kupujejo in prodajajo* vino, — seveda le od svojih udov. Da bi te zadruga osnovala tudi vzorne kleti, kjer bi se naj poučevalo vinogradnike v umnem kletarstvu, je popolnoma izključeno. To je stvar državnih zavodov, v prvi vrsti vinarskih šol. Potrebne so pa vzorne kleti pri preskuševalnih nasadih, kateri bodo s tem izpopolnjeni. Zadruga vzorne kleti naj služijo samo trgovini; v njih se naj nudi na poskus samo vzorce vin, katera so na razpolago bodisi v kletih zadruga ali pa pri posameznih posestnikih, ki so prodali svoja vina zadrugi.

Če je ta nekoliko prerešetani članek res program odseka za vinarstvo in kletarstvo, ne bo ta program tej gospodarski panogi v korist, ampak le v škodo. Treba je temeljite revizije in zato naj se skliče anketa, h kateri naj se povabi strokovnjake (vinogradnike in uradnike) iz vseh vinarskih okolišev, da se sestavi moderen načrt, ki bo vsestransko temeljito pretehtan in kateri bo upošteval današnje in bodoče razmere našega vinarstva ter temu res tudi v korist. Žnidarič.

Radvinska kokoš.

Ko se je pred kakimi osemnajstimi leti začelo na Štajerskem vzrejevati perutnino z namenom, da se po možnosti izločijo številna raznovrstna, povečini bela kokošja plemena, ki so se v deželi vpeljala brez določene cilja, se je v občinah okoli Maribora s posebno srčnim kričanjem posrečilo vzgojiti tedaj čisto novo pleme, ki je dobilo ime *bela radvinska kokoš*. Vzrejevalci tega plemena so si nadeli nalogo, vzgojiti si kuro, ki naj bo čimboljša jajčarica in istodobno nudi meso posebno dobre kakovosti. Tekom časa se je s takim vzrejevanjem, ki se je v celoti vršilo s pomočjo kmečkega prebivalstva, dosegel izredno ugoden uspeh, ki je bil toliko bolj razveseljiv, ker se je to pleme v malo letih tako priljubilo, da se je plemenski material izvažal v najrazličnejše dežele in bil tam radevolje plačan po tri- do štirikratni tržni ceni.

Na Nižjem in Gornjem Avstrijskem, na Tirolskem in Ogrskem so na tale vzrejevalne postaje radvinske kure, ki je bila na vseh večjih razstavah posebno odlikovana. Tekom let je to pleme dobilo devet državnih in sedemnajst drugih daril.

Radvinska kura je čisto bela, ima globoko, dolgo telo s posebno krepko razvitimi prsi, trd rožnati greben in na nogah po pet prstov kot posebni plemenski znak. Kokoš je zelo trdna in trpežna, izvrstna jajčarica in nudi meso najboljše kakovosti.

Opozarja se na to staro kmetско pleme, ki je bilo dosedaj upoštevano le v severnejših deželah, medtem ko je bilo v pokrajinah današnje Jugoslavije le malo poznano.

Nakup prvovrstnih plemenskih živali radevolje posreduje oskrbništvu veleposestva viteza Rossmanita v Radovini pri Mariboru. Alfred vit. Rossmanit.

Škodljivi vpliv neugodne zime na ozimno žito.

Med najvažnejše činitelje razvoja rastlin je prištevati toploto, katere potrebuje vsaka rastlina primerno količino, da se lahko tekom svoje vegetacijske dobe (doba rasti) pravilno razvije in pravočasno dozori. Vsaka posamezna vrsta rastline, da celo rastline ene in iste vrste, imajo glede množine toplote svoje posebne zahteve. Ker pa more nuditi vsak kraj le tamošnjim podnebnim razmeram odgovarjujočo količino toplote, zato lahko v posameznih krajih uspevajo rastline, ki jim zadostuje tekom vegetacijske dobe pridobljena množina toplote dotične pokrajine. Tako uspeva pšenica le v krajih, kjer je srednja letna toplina +14 C, dočim koruza le v krajih, kjer je ista +19 C. Istotako je tudi kalina toplina posameznih vrst semen zelo različna. Nadalje je omeniti, da sejemo pšenico in rž lahko že v jeseni, dočim oves in ječmen šele spomladi, ker sicer ne preneseta zimskih mrazov. Iz tega sledi, da je v posameznih krajih gojiti le rastline, ki odgovarjajo tamošnjim podnebnim razmeram, sicer podležejo mrazu ali pa ima isti na njihov razvoj znatni vpliv.

V sledečem hočem omeniti vpliv, ki ga ima zima na ozimno žito.

Ozimno žito je namreč tekom svojega razvoja v jesenskem, zimskem in spomladanskem času izpostav-

ljeno trem nevarnostim, in sicer: zadužitvi, izsušenju in zmrznenju.

1. Rastline se lahko zaduše pod predebelo plastjo snega, katero vrhutega pokriva še zledenela snežena plast. Življenje rastline v zimski dobi se kaže predvsem v dihanju. Pri slednjem se izločuje voda in ogljikovi dvokis, sprejema pa se zrak, oziroma zračni kisik. Ako je zapadla na žitne rastline, ki so se vsled predčasne setve ali pa pretople jeseni preveč razrasle, debela snežena plast in se na tej, vsled talenja, tvorila pozneje ledena skorja, potem je dostop zraka k rastlinam pač nemogoč. Ker je v tem slučaju dihanje rastlin ukinjeno, se iste zaduše. Najnevarnejši so v tem oziru septembrski in marčevi mrazi, kajti v tem času se snežena plast črez dan tali, dočim ponoči zmrzne, kar povzroča da se tvori na površju snega ledena skorja, ki onemogočuje dostop zraka k rastlinam.

V tem slučaju je edina pomoč, razbiti ledeno plast, kar lahko storimo z težjo brano ali pa valjarjem, ter na ta način skrbimo za prezračenje.

Da se ozimno žito v jeseni premočno ne razrase, se je varovati preobilnega gnojenja z dušičnatimi gnojili in predčasne setve.

2. Rastline lahko poginejo tudi vsled izušenja. V brezsněžni zimi zlasti v februarju in marcu je črez dan navadno solčno in vetrovno, kar povzroča, da rastline močno transpirirajo (izhlapevajo obilo vode). Ker pa koreninice ne morejo dovajati rastlini iz zamrzle zemlje dovolj vode, zato se rastlinsko pletivo vedno bolj suši in njegova napetost (turgescencija) pada, kar povzroča, da rastlina popolnoma ovne. Isto tudi nastane, v brezsněžni zimi vsled tega, ker je zemlja izpostavljena vsem toplotnim izpremembam. V tem slučaju namreč zavzame zemlja pri zmrznenju večji objem, kar povzroča, da se pretrgajo koreninice, ki imajo dovajati vlago iz spodnje nezmrzne plasti. Ker so rastline vsled tega iz zemlje nekako izvlečene, jih je potrebno k spodnji zemeljski plasti zopet pritlačiti. To se mora v takem slučaju izvršiti čimprej s pomočjo valjarja. Vsled izsušenja trpe rastline največ na močvirnati zemlji.

3. Največ škode pa napravi rastlinam mraz.

Da so posamezne vrste rastlin, da celo posamezne rastline ene in iste vrste napram nizki toplini ali mrazu različno občutljive, o tem nas prepriča pogled na vegetacijo (na rastline) po mrzlih nočeh.

Na kakšen način deluje mraz na posamezne rastlinske dele, o tem so bila do nedavna razna mnenja in naziranja, katera se je deloma pojasnilo na podlagi znanstvenih poskusov.

Da nam bo tozadevno jasno, moramo predvsem vedeti, da so rastline sestavljene iz majhnih, raznolikih „mehurčkov“, ki jih imenujemo stanice. Slednje so vidne le pod mikroskopom ali povečalnim steklom. Stanice navadno oklepa stanična mrenica, notranjost stanice pa izpopolnjuje pratorivo (protoplasma) in stanični sok. Prva snov sestoji predvsem iz beljakovin, tolaš, več ali manj vode in nekoliko rudninskih soli

Naravnost smrtni vpliv ima na rastline prenizka toplina ali mraz, in sicer učinkuje isti predvsem na beljakovine rastlinskih stanic, torej na v stanicah se nahajajoče pratorivo (protoplasmo), katera se deloma izpremeni. Iz staničnega soka namreč izstopi vsled ostrega mraza voda v medstanične prostore, kjer potem zmrzne. V tem slučaju prevlada v stanicah prevelika koncentracija (zgoščenost) raznih soli, dočim primanj-

kuje vode, kar povzroča, da prestane delovanje pratoriva, ki naposled izumrje.

Domnevanje, da se pri zmrznenju rastlin razpočijo posamezne celice, je vsekakor ovrženo.

Na zmrzlih rastlinah stanice pač takoj ne izumrjejo, zlasti ako mráz ni preoster in ako nastopi otalenje rastline le polagoma. Ako se namreč v medceličnih prostorih zmrzla voda počasi zopet otali, potem staničevje isto zopet vsrka in s tem omogoči delovanje pratoriva (protoplazme). Drugo pa je, ako naenkrat po mrzli noči nastopi toplo vreme. V tem slučaju se odvzame za otalenje potrebna toplota sosednjim stanicam, katere se potem vsled tega uničijo. Dokazano je nadalje tudi, da celo rastline pri sprejemanju premrzle vode, ne morejo vsled nepravilnega razmerja med tlakom v korenincah in med transpiracijo izhlapevanjem vlage potom listev, ter vsled toplotne razlike med zemljo in zrakom, dopolnjevati izhlapele vode.

Naša domača ozimna žita so deloma prilagodena tudi ostrejšim mrazom, zato jih včasih brez škode prebijejo; škodujejo jim pa seveda nepričakovano vremenske izpremembe, v kolikor so te pač v zvezi z izpremembami v toploti.

To lahko dokažemo, ako se dotaknemo s toplim prstom zmrzle rastline, kajti dotične mesto ostane po otalenju rastline rjavkasto, kar znači, da so tam uničene rastlinske stanice.

Mráz povzroča, da rastline vsekakor zelo oslabe, ter da postanejo na ta način laže dostopne raznim rastlinskim škodljivcem: Na izumrlih in od mraza oslabilih rastlinah se kaj rada razpase snežna plesnoba (*Fusarium nivale*), ki povzroča večkrat prav znatne škode.

Da se deloma omejijo škodljivi vplivi, ki jim je tekom zime izpostavljeno ozimno žito, se v splošnem priporoča sejati dobro, težko in izpoteno seme, in sicer na suhi zemlji z neravnim površjem. Zemljo je gnojiti z fosfatnimi in kalijevimi gnojili ter le z manjšo množino dušičnatih gnojil. Slednjič pa je vodo iz razorov in mokre zemlje sploh vsekakor odpeljati, ker sicer rastline na takih zemljah pod škodljivimi vplivi neugodne zime še bolj trpe.

Inž. Tavčar.

Pomanjkanje tečnih krmil za živino.

Če pogledamo našo mlado živino, ne moremo biti prav zadovoljni. Pozna se pomanjkanje tečnih krmil med vojno in po vojni. Živali so neharmonične zunanosti, imajo pretežke glave, ozke prsi, ozek križ, šibke kosti, uleknjen hrbet in viseč trebuh. Vse te napake se pri mladini tembolj opazujejo, čim zlahnejši pasmi pripadajo, čimbolj je živina odnekad navajena na boljše vzrejo v mladosti.

Težko smo torej živinorejci pričakovali časa, ko bodo tečna krmila zopet na razpolago, ko bo nekaj ovsa preostajalo za vzrejo telet in ko se bo dobilo otrobov in oljnatih pogač. Počasi, le prav počasi, se vračajo ti časi. Tu in tam čitamo kak oglas o prodaji otrobov, pri čemur se cena seveda previdno zamolči. Tudi oljnate tropine ali prge se že dobijo v majhnih množinah; straši nas le visoka cena.

Tečna krmila so se pred vojno uvažala v precej velikih množinah v slovenske kraje. Država je uvoz podpirala s tem, da ni pobirala od otrobov in oljnatih tropin nikake carine. Le pri primernih cenah krmil more živinoreja vsestransko napredovati; zato bo isto

zahtevano staviti tudi za našo novo državo pri sklepanju carinske pogodbe. Vsled izredno velike potrebe tečnih krmil nas ni nič kaj veselilo, ko smo čitali, da se namerava po kompenzacijski pogodbi iz Jugoslavije izvoziti 600 vagonov otrobov v Nemško Avstrijo; še manj nas je pa razveselila vest, da je izvoz oljnatih tropin prost in še celo brez carine. Kmetijska družba se je odločno postavila na stališče, da se mora vsak izvoz oljnatih tropin zabraniti.

Izvoz tega predmeta bi bil največji greh na naši živinoreji.

Izmed oljnatih tropin so najboljše lanene tropine, kakor jih ima sedaj Slov. kmetijska družba v zalogi. Te tropine so svetle, sveže in nepokvarjene. Uspehi, ki sem jih dosegel s tem tečnim krmilom pri svinjah in telctih, so tako ugodni, da jih lahko z mirnim srcem najtopleje priporočam našim živinorejcem. Pri svinjah sem izkoristil s to izvrstno zametjo slabo in neokusno krmo, kakor listje od topinambure in heliantusa jako dobro; krmo, ki jo prasiči drugače ne marajo, so z veliko slastjo požrli. Priporočljiva je uporaba lanenih tropin zlasti pri doječih svinjah, ki so vsled dojenja močno oslabele: hitro pridejo zopet k dobri reji in dobe gladko dlako. Izredno dobro učinkuje to tečno krmilo pri vzreji telet, vendar jih pa kaže mešati z otrobi. Izvrstno so se lanene tropine sponesle za pokladanje kravam po porodu, da se živali laže in bolje očistijo in da pridejo bolj k mleku. Dobrota lanenih tropin, ki so obenem nekako dietetično sredstvo, je torej vsestransko dokazana, teoretično s pomočjo kemične analize, praktično pa s krmilskimi poskusi.

Ogledajmo si še denarni uspeh! Kako se izplača krmljenje lanenih tropin? Teoretično dosežemo s pokladanjem 100 kg lanenih tropin povprečno 18 kg prirastka v živalskem telesu. Če računimo 1 kg žive teže okroglo 8 kron, se nam plača en metrski stot lanenih tropin po 144 kron. Seveda ne glede na izvrstni zdravilni učinek, ki ga imajo tropine na živalsko telo. Ako pa vzamemo za podiago tačasno ceno pšeničnih otrobov 120 kron za 100 kg, cena kakor jih prodaja sedaj Žitni zavod, bi bila razmerna cena lanenih tropin 200 kron za 100 kg primerna. Kakor pa znano, je resnična cena lanenih tropin nekaj višja, navzlic temu pridemo na svoj račun, in sicer posebno pri izreji prvovrstne plemenske živine, kjer stremimo za tem, da vzgojimo in ohranimo dobre lastnosti živali, ki naj vplivajo vsled svojega izbornega pokolenja na zboljšanje živine v prihodnosti. To je osobito važno sedaj in v bližnji prihodnosti, ko smo odrezani od uvoza tujih bikov in bomo primorani plemenjake doma vzrejeti. Dalje se izplača pokladanje lanenih tropin dobrim molznicam, osobito če je seno drago in se mleko lahko drago vnovči. Bilo bi gotovo zanimivo in hvaležno delo za živinorejske in mlekarske zadruge, napraviti tozadevne poskuse pri dobrih molznicah in svoje ude o uspehu poučiti. Z gospodarskega stališča je neobhodno potrebno, da se doma porabijo vse oljnate tropine, kajti le s tako tečnimi krmili bomo povzdignili našo živinorejo.

Inž. Zidanšek.

Duh in okus vina po žveplu.

Čestokrat se v vinarstvu dogaja, da dobi vino okus ali duh „po žveplu“. Da spoznamo pravi vzrok

tej napaki, je treba razločevati duh po žveplovem dvokisu (žveplovi sokislini), to je po plinu, ki se razvija iz gorečega žvepla, in po njem nastalih spojin, od duha po žveplovem vodik, ki spominja na duh gnilih jajec ali drugih gnijočih beljakovin.

Duh po žveplovem dvokisu dobi vino tedaj, če smo vino, ozir. sode, v katere smo vino pretočili, prehudu zažveplali.

Žveplov dvokis (žveplova sokislina) daje vinu oster, trd, surov okus in duh, ki spominja na duh gorečega žvepla. Močno, sveže zažveplano vino, v večji meri zaužito, povzroča glavobol ali celo bljuvanje, je torej zdravju škodljivo in daje neveščaku povod do mnenja, da je vino skvarjeno ali ponarejeno.

Preveč zažveplano vino spravljati v promet, je pa tudi kaznjivo, kajti po predpisih zakona o živilih ne sme vsebovati vino več kot 16 miligramov (16 tisočink grama) proste ali 200 mg vezane, aldehidne žveplove sokislina v litru, sicer ga je smatrati zdravju škodljivem.

Kakor je v umnem kletarstvu raba žvepla neobhodno potrebna, tako se je izogibati nezmislne in nepotrebne žveplanja; držati se je pač starega in vedno dobrega pregovora: *vsega z mero!*

V praksi razlikujemo zmerno, srednje in močno žveplanje vina. Navadno izvršujemo le prvo ali drugo, tretje pa le izjemoma, ako vino *zboli*.

Zmerno zažveplamo vino tedaj, če zažgemo eno tenko azbestno trščico žvepla, ki tehta kake 4 do 5 g, na 3 hl vina, oziroma eno debelo trščico žvepla, ki tehta 20 do 30 g, na 10 do 12 hl vina. Srednje žveplamo, če porabimo eno tenko trščico žvepla na 2 hl, oziroma eno debelo na 7 do 8 hl vina; močno žveplamo, ako zažgemo eno tenko trščico na 1 hl, oziroma eno debelo na 5 hl vina. Za žveplanje vina se priporoča vedno raba *tenkih*, azbestnih trščic, ki bolj pogorijo in dajo pri gorenju res žveplov dvokis, ne pa tudi druge spojine ali oblike žvepla.

Za žveplanje zbolelih, zlasti rjavečih vin, se rabi namesto žvepla lahko tudi *natrijev bisulfit*, kojega smemo glasom vinskega zakona vzeti največ po 5 gramov (pol deke) na hektoliter vina.

Vsako žveplano vino mora nekaj časa ležati v miru, preden je spravimo v promet. Čimbolj vino zažveplamo, tem dlje mora počivati, da izgine iz njega duh po žveplovem dvokisu, oziroma, da se izpremeni žveplov dvokis v njem v drugo neškodljivo obliko. V starem in močnem vinu se to vrši hitreje kot v mladem in šibkem vinu.

Če smo vino preveč zažveplali ali smo dobili v roke vino, ki je preveč žveplano, moramo gledati, da preobilo žveplovo sokislino (žveplov dvokis) spravimo iz njega. To se zgodi z večkratnim, močnim pretakanjem in zračenjem vina. Vino se prezrača, ako teče v tenkih curkih v podstavljen škaf ali kadico. V to svrhu pritrdimo na pipo počnjen škropilnik, kakor ga rabimo pri vrtnih, škropilnih kangljah ali pa vino v škafu krepko mešamo z obeljeno brezovo metlico.

2. *Okus po žveplovi starini.* Druga, vsled rabe žvepla v kletarstvu nastala vinska napaka obstoji v tem, da dobi vino neprijeten, surov okus po žveplovi starini. Ta okus dobi vino vsled ponovnega močnega žveplanja, najrajši pa ga nategne iz močno in dlje časa zažveplanih praznih sodov. Da ohranimo prazne sode pred plesnijo ali pa da ne zatohnejo, jih moramo žveplati. Žveplov dvokis se pa izpreminja v sodih s pomočjo zraka in vlage polagoma z žveplovo kislino, ki jo les vase vsrka. Kadar napolnimo v tak sod zopet

vitlo, potegne (izluži) iz dog nase žveplovo kislino. Žveplova kislina se spoji v vinu s kalijem vinskega kamna na kalijev sulfat, kateri daje vinu neprijeten okus po žveplovi starini.

Da to preprečimo, moramo prazne sode, preden jih zopet za vino porabimo, vselej dobro izmiti. Če sod ni bil dolgo časa, to je nad pol leta rabljen in med tem večkrat žveplan, je treba, da žveplovo kislino, iz njega izlužimo prej, preden vanj napolnimo vina. V to svrhu ga napolnimo z vodo, kateri dodamo nekaj sode. Tako namakamo sod 8 do 14 dni. Če sod ni bil dolgo (1 do 2 leti) rabljen, ga lahko zakuhamo, nato še z vrelim 1 do 2% nim sodovim lugom (1 do 2 kg navadne sode na 100 l vrele vode) in ga na to še z mrzlo vodo s pomočjo verige ali krtače dobro pomijemo.

Okus po žveplovi starini se iz vina ne da izlaska odstraniti. Najbolje je, da vino s takim okusom režemo (cepimo) z mladim rezkim vinom.

3.) *Duh po žveplovem vodik* ali po gnilih jajcih je še bolj neprijeten nego duh po žveplovem dvokisu in povzroča v večji meri zaužit, tudi glavobol in bljuvanje. Žveplov vodik se razvije v vinu le takrat, če mošt ali vino kipi v posodi, kjer se nahaja nekaj žvepla.

Pri kipenju odtegujejo namreč kvasne ali kipelne glivice, ki izpreminjajo sladkor v alkohol in v ogljikovo kislino, vodi, ki se nahaja v moštu ali vinu, kisik. Ker pa je voda spojina kisika z vodikom, se vodik vsled tega oprosti. Če pa pri tem najde v moštu ali vinu žveplo, se spoji z njim v žveplov vodik, to je plin, ki po svojem neprijetnem duhu spominja na duh gnilih jajec, v katerih se tudi v resnici nahaja.

Žveplo pride lahko na razne načine v mošt ali v vino. Najčešče se to dogaja, če smo grozdje proti plesnobi (oidiju) žveplali ne dolgo pred trgatvijo.

Če je bilo vreme suho in če ni dež do trgatve žveplen emoke odpral, pride ta s tropinami vred v mošt, in pri kipenju se potem na ravnokar popisani način pretvarja v žveplen vodik.

Enako se zgodi, če mošt kipi v posodi, ki je bila poprej prazna in neprevidno žveplana, namreč tako, da je pri žveplanju vanjo goreče žveplo kapljalo in tam ugasnilo.

Če žveplamo sode, preden vanje vino polnimo, in če pri tem žveplo slabo gori, se deloma sublimira, to je namesto, da bi zgorelo, deloma samo izhlapije in se vseda na doge liki in prah. Tako, nepopolno goreče žveplo razvija pri gorenju bel dim. Navadno gorijo na ta način debele žveplene trščice. Zato rabimo za žveplanje vina rajši tenke, azbestne trščice žvepla, ki lahko pogorijo in še te sežigamo v sodu posamezno, ne pa vse naenkrat.

Tudi iz zemlje pride lahko žveplo v mošt in v vino, posebno če trte rasejo v zelo gnojni ali na žveplu (kizu) bogati zemlji.

Ker je žvepleni vodik jako nestanovitni plin, se da prav lahko in popolnoma odpraviti iz vina.

Kdor je opazil, da mošt med kipenjem ali po kipenju dobiva duh po žveplenem vodik, ta naj takoj po prenehanju burnem kipenju, kadar so se drože iz večjega polegla, vino pretoči, kajti čim dlje bo vino na drožah ležalo, tem bolj bo smrdelo. Pretakanje naj se vrši zopet na spredaj popisani način, tako da se mlado vino dobro prezrača. Na zraku se namreč žvepleni vodik s pomočjo kisika, ki ga iz zraka nateza, izpreminja zopet v vodo, in žveplo se pri tem oprosti

ter se poleže na dno soda. To pospešimo še bolj, če vino obenem še zažveplamo.

Ko se vino učisti, torej čez kake tri tedne po prvem pretakanju, moramo zopet na zgoraj popisani način vino pretočiti, in sicer zopet v zažveplan sod. Žveplena sokislina se v tem slučaju spoji z žveplanim vodikom in da vodo ter prosto žveplo, ki se v obliki finega belega prahu poleže na dno.

Preden se vino prične prašiti (dokipevati), torej, proti spomladi, ga je treba seveda vnovič pretočiti, ker bi se drugače lahko zgodilo, da bi se že izločeno žveplo pri dokipevanju zopet izpremenilo v žvepleni vodik.

Kdor ima bakren lij, temu priporočam, naj vino v sod pretaka skozi ta lij. Baker vleče žvepleni vodik nase, ter daje z njim in z vodo v vinu žveplenokisli baker, to je modro galico. Bakreni lij se torej pri pretakanju kmalu prevleče s plastjo modre galice. Zato ga je treba med pretakanjem večkrat dobro odrgniti in v vodi oprati.

Z večkratnim pretakanjem na prej popisani način kakortudi z žveplanjem posode, kamor smo smrdelče vino pretočili in z rabo bakrenega lija se duh po žveplenem vodikom kmalu in popolnoma iz vina odpravi.

Vino, ki je imelo to napako, se navadno potem če rajši čisti in je še bolj stanovitno kakor marsikatero drugo.

Bohuslav Skalický,
vinarski nadzornik v Novem mestu.

Pospeševanje vinskega prometa in naša vinska zadruga.

Promet z vinom je v primeri z drugimi državami, v naših krajih še na jako nizki stopnji.

Ako želi kak tuj odjemalac nakupiti v naših krajih nekaj vina, romati mora od ene vinske gorice do druge, poiskati vinogradnike, ki še povečini ne stanujejo na mestu, ampak v oddaljenih krajih.

V njihovih, tudi nadvse preprostih vinskih kletih (pravzaprav shrambah) najde v vsakem sodu drugo vino, z drugačnim okusom, namesto večje množine vina enake kvalitete, kakor jo on potrebuje.

Vsak bo priznal, da na ta način ne bomo nikoli dosegli, da se bo od nas izvažalo vino v velikem, ampak da bomo vedno navezani le na domače kupce, ki so naših primitivnih razmer že vajeni in ki jim ni za trud in izgubo časa.

In vendar je v interesu prometa z vinom, zlasti v interesu njega izvoza neobhodno potrebno, da se te razmere izpremenijo. Prišli bodo gotovo slej ali prej časi, ko bo naš vinski pridelek v deželi težko prodati. Cene bodo padale, vinogradnik ne bo prišel več na svoj račun in vinogradništvo bo propadlo, gotovo na veliko gospodarsko škodo naše države.

Treba je torej, da že sedaj zainteresiramo tujega kupca za naš vinski pridelek in da mu nudimo poleg dobrega blaga tudi priliko, nakupiti na enem mestu lahko večjo množino pridelka, kolikor mogoče enake kakovosti.

Da mu te prilike ne more nuditi posameznik, je umevno. Ako pa nudi to priliko vinski trgovec, bo pritiskal na ceno vina pri vinogradniku.

Za tak namen je najbolje, da se vinogradniki združijo v *vinarske ali kletarske zadruge*, ki prevzemajo od svojih udov vinski pridelek, ga zenačijo, šo-

lajo, da je pripraven za prodajo in izvoz in posredujejo ter pospešujejo tako vinsko kupčijo.

Ker je pri taki vinski trgovini vsak posredovalec-*vinogradnik* izključen, ostane ves dobiček v roki vinogradnika samega, kar je gotovo edino pravilno in pravično.

Kar zamore dobra vinarska zadruga, videli smo pred in med vojno pri vinarski zadrugi (kmetijskemu društvu) v Vipavi, ki nam jo je žal sedaj odvezel nasiten Italijan.

Ta zadruga je izvažala že na tisoče hektolitrov vina na leto, v vojni je dobavala vino za vojaštvo, ves dobiček, ki bi šel sicer v nikdar polni žep ostudnih verižnikov, ostal je v rokah vinogradnika-trpina, ki v potu svojega obraza z največjim trdom in ogromnimi stroški obdelujejo svojo zemljo, da ji iztisne dragoceno vinsko kapljico.

Že bivša avstrijska vlada je podpirala vsestransko razvoj kmetijskih, torej tudi vinarskih zadrug, dobro vedoč, da s tem pomaga vsej državi.

Da bo to storila in morala storiti tudi naša sedanja, lastna, narodna vlada, o tem ni nikakega dvoma, saj se bo šlo za vzdrževanje važne kmetijske panoge vinogradništva, ki je v naši državi vitalnega pomena.

Vsaj bo naša država pridelovala na 3 do 4 milijone hektolitrov vina v vrednosti najmanj dveh milijard kron. Kam z vinom, če ga ne bomo izvažali?

Pravilno in potrebno bi bilo, da bi se že sedaj pripravljali na izvoz vina. Vinski odjemalci iz inozemstva (na pr. iz Češke) se že sedaj pri nas oglašajo in vprašujejo, ali in kaj imamo za prodati. In mi? Mi spimo, kakor ponavadi in čakamo na tujo pomoč!

Zdaj bi bil pravi čas, da se organiziramo v vinarske zadruge, da iščemo stika s tujino in da ji nudimo vse mogoče ugodnosti pri nakupu vina, da si tako že sedaj zagotovimo zunanje odjemalce.

In kaj vidimo pri nas? Ravno kar so sklenili gospodarje, ki povečini niti vinogradniki niso, še manj pa imajo srca za vinogradnika, da razderejo in razbijejo edino našo organizacijo, ki je nedavno še delovala in koje delovanje je zadnje čase ohromilo le naše nesrečno politično strankarstvo, ki ne izvzema tudi najpotrebnejših gospodarskih organizacij.

Našo deželno vinarsko zadrugo so sklenili razdražiti in pokopati. Niti najmanjšega tehtnega vzroka ni za to. Zadruga je gmotno dobro fundirana, ima krasen inventar in dobro strokovno vodstvo. Zakaj jo tedaj razbijati?

Vinogradniki vzdramite se in pobrigajte se vendar za svoje najpotrebnejše stanovske zadeve. Lastna korist vam veli, da združitev deželne vinarske zadruge preprečite.

Pristopajte v obilnem številu k tej zadrugi in udeležite se kar najštevilnejše prihodnjega občnega zbora v petek, dne 17. oktobra t. l. v dvorani hotela „Union“ v Ljubljani, ki ima odločevati o usodi naše prepotrebne deželne vinarske zadruge. Ustanovljajte in oživite tudi krajevne vinarske zadruge!

B. Skalický.

VPRAŠANJA in ODGOVORI.

Da vsa kmetijsko-gospodarska vprašanja, ki dohajajo na slovesno kmetijsko družbo kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalca“, se navedno odgovarja se v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se avrst med vprašanja in odgovore, na ostala vprašanja se pa odgovarja pismeno, če je priložena znamka za odgovor. Odgovarja se edinole na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom; brezimna vprašanja ali taka, ki so zaznamovana le z začetnimi črkami, se vržejo v koš. V „Kmetovalcu“ se pri vprašanju nikdar ne natise prabilčno ime, ampak vedno le pričetne črke imena in kraja. Redno se v vsaki številki

odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj 4 dni pred izdajo lista; na pozneje došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako kmetijsko-gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso kmetijsko-gospodarska, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pismono, če je pisnu priložena 1 K v znakah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu skladišču. Zadnje zlasti velja za pravne odgovore, ki seveda morejo biti le splošne vsebine, kajti uredništvo ne more poznati vseh, včasih zelo važnih okoliščin in zato za take odgovore ne prevzame nikakega jamstva.

Vprašanje 116. Moj prasič že nekaj časa ni imel pravega teka; pred par dnevi pa je hudo zbolel, tako, da sem bil primoran ga zaklati. Pri raztelesenju sem našel v tenkem črevesju vse polno od 10—25 cm dolgih glist. Vprašam, kako je zdraviti glistave prasiče in kako bi se dalo živali obvarovati pred to boleznijo? (K. P. v V.)

Odgovor: Obolenje Vašega prasiča so povzročile vsekakor gliste, ki ste jih našli v črevesju, in sicer najbrže glista orjaški praskavec (*Echinorhynchus gigas*). Samec te gliste ima dolžino 6—10 cm, samica pa 20—35 cm. Jajčeca, ki jih gliste izležejo v telesu prasiča, pridejo z živalskim blatom na gnojišče in potem na polje. Od tu pridejo z rastlinsko hrano v telo ogrcev (črvi majnikovega hrošča), kjer se razvijajo in zagnezdiijo v trebušni votlini. Požre li prasič takega ogrca ali pa majnikovega hrošča, potem se ličinka gliste oprosti iz telesa prvotnega gosta ter se v telesu prasiča razvije v glisto. Največ teh glist se nahaja v tenkem črevesu, katerega včasih celo prevrtajo. Te gliste povzročajo obolenje prebavil in večkrat celo nevarno vnetje trebušne mreže. Pravočasno dognati, ali je žival okužena od teh škodljivcev, je zelo težavno, pozneje pa, ko bolezen izbruhne, je pomoč večkrat nemogoča: Prvi znaki obolenja na tej bolezni se kažejo v veliki nemirnosti živali, v slabem teku istih ter v razirvanju zemlje; pri mladih prasičkih pa se isti pojavljajo v nekakih božjastnih napadih. Gliste iz prasiča je le težko odpraviti. Kot tozadevna sredstva se uporabljajo santonin (2—5 gr), terpentin in bencin. Edino pravilno je v takem slučaju poklicati živinozdravnika, da bolezen natanko dožene in poda potrebna navodila za zdravljenje.

Vprašanje 117. V našem okraju zelo primanjkuje živinske kakor tudi jedilne soli. Ker imam v zalogi še nekaj kainita, vprašam, ali bi smel pokladati živini kajnit namesto živinske soli? (E. R. v T.)

Odgovor: Glavna sestavina živinske in jedilne soli je natrijev klorid. Kajnit sicer res vsebuje do 35 % te snovi, a poleg tega tudi še 21 % žveplenokislega kalija, 12 % klorove magnezije in majhno množino drugih kemičnih spojin. Žveplenokisli kalij, zlasti pa klorova magnezija, so snovi, ki so telesu vsekakor škodljive in bi zamogle povzročiti nevarno obolenje prebavil. Klorova magnezija žene tudi zelo na vodo. Kajnita torej nikakor ni uporabljati kot nadomestilo za sol. Sicer je pa upati, da se bo živinska sol čimpreje lahko dobila, tako da Vam bo tozadevno odpomagano. T.

Vprašanje 118. Od sosedu sem prejel nekaj bučnih tropin, katere je dotičnik dobil iz neke tvornice, ki izdeluje bučno olje. S temi tropinami bi rad krmil svojo goved. Vprašam, kakšno hranilno vrednost imajo bučne tropine v primeri z lanenimi tropinami in v kakšni dnevni množini bi se jih lahko pokladalo govedu? (L. M. v B.)

Odgovor: Bučne tropine vsebujejo okrog 36 % beljakovin in 22 % tolšče; lanene tropine pa 30 % beljakovin, 8 % tolšče in precejšnjo množino lahko prebavnih ogljikovih vodikov. Ako ocenimo krmilo po vrednostnem številu (dr. Kellner: polno to število je 100), prebavnosti beljakovin v % in po škrobni vrednosti v kg, potem dobimo, da imajo:

	Vrednostno število	Prebavnost beljakovin v %	Škrobna vrednost v kg
bučne tropine	96	31,4	94
lanene tropine	97	27,2	71,8

(Glej gospodarsko navodilo št. 62, »Presojanje krmil po škrobnih vrednotah«, ki ga je dobiti pri družbi za ceno 50 vin.) Bučne tropine so, kakor je razvidno iz goraj naznačenih števil, izborno močno krmilo. Na dan jih je pokladati z ozirom na težo govedi ter z ozirom na drugo krmo po $\frac{1}{2}$ —2 kg. Tropine seveda ne smejo biti žarke ali pa celo plesnive, kajti v tem slučaju bi zamogle živini škodovati. Opozoriti je tudi na to, da veljajo gorjenje navedbe le za bučne tropine, ki se jih dobi pri mrzlem pridobivanju olja iz bučnega semena. Če se pa rabi za izluženje olja bencin, potem take tropine niso kot tečno krmilo skoro nič vredne. T.

Vprašanje 119. Po zasneženem travniku sem razlil gnojnico. Ker nekateri kmetovalci trdijo, da tako ravnanje ni gospodarsko, češ da gnojnico vsrka sneg, zato vprašam, ali je z gospodarskega stališča umestno polivati gnojnico po zasneženem travniku? (K. J. v B.)

Odgovor: Kot glavna gnojilna snov v gnojnici je dušik, ki je vezan na organske spojine, poleg tega pa vsebuje manjšo množino kalija. Pri gnitju v gnojnici se nahajajočih dušičnatih spojin, se tvorita amoniak in prosti dušik, ki v obliki plinov izpuhtevata v zrak. Gnjenje gnojnice je mogoče le v slučaju, ako ima ista primerno toploto, ker je sicer omejeno delovanje bakterijev, ki so udeleženi na razkrajanju iste. Gnojnica, ki se polije po snegu, se vsled mraza pač le malo razkrajja in ko se sneg otali, pride zredčena v zemljo. Ako je potem v zemlji primerna toplota, razkrajajo bakteriji dušičnate organske spojine ter tvorijo amoniak. Ta ne more prosto izpuhtevati, temveč ga zadrži zemlja, kjer se potem tvorijo soli soliterne kisline, katere so najvažnejša rastlinska dušičnata hrana. Polivanje gnojnice po snegu, dasiravno v tem slučaju izpuhti nekaj amoniaka, ni napačno, kajti na ta način se izrabi prosti zimski čas in s tem nadomesti delo, ki bi prišlo drugače v poštev šele spomladi, ko je že itak dovolj drugega opravila in vsled tega tudi veliko pomanjkanje delavskih moči. T.

Vprašanje 120. Ali bi mogel prisiliti sosedu, da bi odstranil drevo, ki dela s svojo senco rastlinam moje njive veliko škodo? (S. N. v J.)

Odgovor: Tozadevno je omeniti, da ni nikakega postavnega sredstva, na podlagi katerega bi lahko sosedu prisilili, da bi moral odstraniti s svojega posestva drevo, ki dela s senco škodo rastlinam Vaše njive. Edino, kar je mogoče storiti, je, da posekate veje in korenine, ki segajo na Vaš svet. Posekane korenine in veje so seveda Vaša lastnina. Vendar Vas v tem slučaju opozarjamo, da se preje mirnim potom domenite s sosedom, da on veje odstrani, ki segajo čez Vaše zemljišče, da ne nastane morda zaraditega med Vama prepir. T.

KMETIJSKE NOVICE.

Demobilizacijsko blago. Gospodarska komisija za stvarno demobilizacijo v Ljubljani ima med demobilizacijskim blagom naprodaj zlasti sledeče: Nekaj pločevinastiga in kotnega železa, večjo množino voz in tudi samo železja razbitih voz, veliko množino 2 mm žice, starih rabljenih železnih obročev, starih pil, nekaj jermenic. Večina tega blaga je spravljenegega v saperskem skladišču na Friškovcu v Ljubljani, le železni obroči so v škofjeloškem

skladišču. V Zalogu je med staro bodečo žico tudi nekaj take, ki je porabna za ograjo. V Jugoslovanski milarni v Sp. Šiški je večja množina trdega špirta in še precej praznih zabojev. V Škofji Loki in Zalogu so še večje množine starega železa, ki se oddaja veleindustrijam v ta namen, da je prelije. Kdor reflektira na tako železo, naj si je bitro ogleda, in če najde kaj primerne, takoj prosi zanje. Ogled saperskega skladišča in jugoslovanske milarne je dovoljen le proti vstopnici, ki se dobi v pisarni Gospodarske komisije v Ljubljani, Sodna ulica 1, pritličje.

Oddaja trt. Iz državnih trtnih nasadov na Kranjskem se bodo oddajale trte vinogradnikom pod sledečimi pogoji kot druga leta. Cene za majhne kmečke posestnike so za 100 ključev 5 K, za 100 korenjakov prve vrste 20 K, druge vrste 10 K, za 100 cepljenk prve vrste 120 K, druge vrste 60 K. Zaloga cepljenk je le majhna. Kdor ne prinese županstvenega dokazila, da je prajhen posestnik, mora plačati **dvojno ceno**. Trte so namenjene v prvi vrsti kranjskim vinogradnikom za nasaditev lastnih vinogradov. Le potem, če kaj preostaja, jih dobe lahko tudi drugi naročniki. Bližje pogoje izve vsak iz razglasov pri županstvih vseh vinorodnih občin, oziroma pri spodaj navedeni oblasti. Naročila sprejema najpozneje do 15. februarja 1920 državno vinarsko nadzorstvo v Novem mestu.

Kletarski tečaji. V primeru z drugimi, bolj naprednimi vinorodnimi deželami, je naše kletarstvo še na nizki stopnji. Zaraditega je zlasti sedaj, ko je nastala potreba, da vino izvažamo, nujno potrebno, da se naši vinogradniki poprimajo boljšega kletarjenja ter da pridelujejo dobro, okusno, čisto in stanovitno vino, ker je drugače nemogoče, s pridelki drugih vinorodnih dežel uspešno konkurirati. Kaj pomaga gospodarju-vinogradniku še tako lepo grozdje, ako ne zna iz njega pripraviti take pijače, kakršna se dandanes po svetu zahteva? Ravnotako je tudi za kletarje, vinske trgovce in gostilničarje, ki posredujejo prodajo vina med pridelovalci in občinstvom, znanje umnega kletarstva, zlasti pravičnega ravnanja s posodo in z vinom neobhodno potrebno, kajti iz najbolj zlahkne kapljice se z nepravilnim ravnanjem lahko naredi najslabša pijača! Da imajo ukaželjni priliko, se v umnem kletarstvu temeljito izučiti, priredi višji vinarski nadzornik B. Skalicky pri državni vzorni kleti v Novem mestu tekom tekoče zime več **trodnevni kletarskih tečajev**. Kdor ima namen se katerega teh tečajev udeležiti, zglašuje naj se takoj pri drž. vinarskem nadzorstvu v Novem mestu. Ker je število udeležencev za vsak tečaj omejeno, treba se je, komur je na stvari ležeče, čimprej zglasiti. Vsak, kdor bo v tečaj sprejet, bo o tem potom posebnega vabila vsaj en teden pred pričetkom tečaja obveščen.

Drž. vinarsko nadzorstvo za Kranjsko v Novem mestu.

Poverjeništvu za kmetijstvo se je preselilo v novi trakt Marjanišča na Poljanski cesti (postaja elektr. cestne železnice: Ambrožev trg). Ravnotam uraduje odslej tudi višja komisija za agrarske operacije, krajni komisar za agrarske operacije in veterinarski urad.

Vodja: dr. Vrtačnik I. r.

V Slovenjem gradu sta ustanovila gg. Andrej Oset in Franc Cajnko trgovino z vinom. Ker je to prva slovenska vinska trgovina v Slovenjem gradu in ker bosta imela pristna štajerska, banatska in dalmatinska vina v zalogi, priporočamo to narodno vinsko trgovino najtopleje vsem gg. gostilničarjem in drugim. Opozarjamo na današnji inserat!

Delegačja proizvajalcev čilskega solitra za Jugoslavijo je ustanovljena. Poddelegat za Slovenijo je dipl. agr. A. Jamnik v Ljubljani, Miklošičeva ul. 8. Do-

mneva se, da bomo kmalu preskrbljeni s čilskim solitrom, tem najvažnejšim dušičnatim gnojilom, katerega je naše kmetijstvo med dolgotrajno vojno tako silno pogrešalo. Naša polja, travniki in vinogradi so popolnoma izčrpani in obubožani. Odtod slabe letine. Hlevskega gnoja povsod primanjkuje, zato bo našim kmetovalcem čilski soliter kaj dobro došel in to še posebno kot zanesljivo koristno umetno gnojilo, katerega rabiti so kmetovalci že od prej dobro vajeni. — (Bojimo se le, da bo cena čilskemu solitru tako visoka, da je naš kmet ne bo mogel zmagati. — Opomba uredn.)

DRUŽBENE VESTI.

* Današnja številka „Kmetovalca“ je zadnja v tem letu, prihodnja izide 15. januarja 1920. Prosimo vse tiste, ki ostanejo še dalje družbeni udje, oziroma naročniki „Kmetovalca“, ki pa še niso plačali letnine, oziroma naročnine, naj jo izvolijo precej plačati. **Prvo številko prihodnjega letnika pošljemo brez izjeme vsem dosedanjim prejemnikom, drugo številko pa brez izjeme samo tistim, ki do tistega časa plačajo udnino, oziroma naročnino.**

* Kazalo za letošnji letnik „Kmetovalca“ je sestavljeno in bo kmalu dotiskano. Ker pa ogromna večina prejemnikov »Kmetovalca« ne hrani in jim je torej kazalo nepotrebno ter bi si družba naredila le nepotrebne ogromne stroške, če bi kazalo poslala vsem prejemnikom, zato dobe to kazalo naknadno brezplačno doposlano le tisti, ki ga izrecno zahtevajo.

* **Vsi družbeni udje** se vljudno opozarjajo, da so podružnični načelniki že dobili nabiralne pole za udnino za l. 1920., in sicer s prošnjo, naj izvolijo udnino pobrati do konci t. l. Naprošajo se vsi družbeni udje, ki pri njih družbeni načelnik ni pobral udnine, da jo takoj izročijo načelniku ali blagajniku. Tisti udje, ki so udnino plačevali naravnost družbi, so bili posamezno pozvani, da izročijo udnino družbi, in se naprošajo, da to store čimprej, da se jim lahko pravočasno doloži družbeno glasilo.

* **Udnina** se je morala povišati na 16 K vsled tega, ker so se stroški za tisk, papir, poštnino, odpremo in druge zadeve tako povišali, da drugače družbi ni mogoče kriti vseh tozadevnih izdatkov. Od 16 K dobi itak podružnica četrtno, tako da ostane družbi le 12 K za „Kmetovalca“, kar najbrže ne bo niti zadostovalo za kritje vseh stroškov in bo morala družba iz svojega še doplačati.

* **Vsakega dosedanjega uda**, oziroma naročnika prosimo, naj ostane zvest družbi tudi v novem letu ter naj nam pridobi vsak vsaj še enega uda. To gotovo ni težko v očigled udnini 16 K, ki tvori dandanes znesek, katerega vsak rad izda za liter vina. Ta prošnja se ne stavlja iz dobičkarije, kajti čim več udov družba ima, tem več bo morala doplačati za tisk „Kmetovalca“, torej družba ima z udi le škodo. Z ozirom na ugled družbe same je pa važno, da je ta edina kmetijska strokovna korporacija v Sloveniji čim močnejša. Glede vsebine lista pa obetamo, da jo bomo, kakor doslej vsako leto, tudi v prihodnjem letu izboljšali, bodisi glede količosti kakor glede kakovosti.

* Načelnništva podružnic in družbene ude prosimo, naj nam kolikor mogoče kmalu pošljejo svojo udnino drugače se zadržuje razpošiljanje »Kmetovalca« za leto 1920.

* Vse ude Slovenske kmetijske družbe, ki se obračajo v raznih zadevah na našo družbo, nujno prosimo, naj po možnosti vsako reč napišejo na poseben list in vsak list podpisajo in navedejo bivaliče in pošto, kajti vsak družbeni uradnik ima svoj posel, in če so namreč na enem istem listu pisane razne prošnje, naročila na gospodarske potrebščine, naročila na drevje, gospodarska vprašanja itd., povzročajo to silne težkoče, zamude in zmešnjave. Prosimo, da se to primerno upošteva!

Modra galica, ki jo je družba nakupila za prihodnje leto in jo je že deloma doposlala podružnicam, se bo razdelila šele tedaj, ko bo družba prejela vso množino. Istotako bo šele tedaj določila ceno zanjo, kajti danes se ne more še preračunati vseh stroškov in posebno še ne kupnine za tisto blago, ki ga bo morala družba naknadno plačati še veliko dražje. *Dolžnost družbe je, da skrbi v prvi vrsti za svoje ude. Vsled tega bodo vsi udje Slovenske kmetijske družbe dobili modro galico v celotni množini, kolikor je bodo pač potrebovali za svoje vinograde in še za eno krono pri kilogramu ceneje nego ostali vinogradniki. Ti bodo prejeli galico šele tedaj, ko bodo vsi družbeni udje preskrbljeni in jo bodo morali plačati po eno krono dražje kot udje.* Natančnejša navodila glede podrobne oddaje modre galice se objavijo v prvi številki prihodnjega letnika »Kmetovalca«.

(Nadaljevanje družbenih vesti v inseratnem delu.)

URADNE VESTI

Slovenske kmetijske družbe.

Seja glavnega odbora Slovenske kmetijske družbe dne 16. oktobra 1919.

Seji je predsedoval družbeni predsednik gosp. prošt Andrej Kalan, navzoči so bili: g. podpredsednik Zurc, ter odborniki s Kranjskega gg.: Dimnik, Hladnik, Mihelčič, Piber, Rechbach in Vehovec. Od bivših odbornikov štajerske kmetijske družbe se je udeležil seje g. Roblek. Seji sta prisostvovala tudi družbeni generalni ravnatelj Gustav Pirc in tajnik inž. Rado Lah. Svojo odsotnost sta opravičila odbornika Kosler in Petovar.

Ob desetih dopoldne je predsednik otvoril sejo, ugotovil sklepčnost, pozdravil navzoče odbornike ter podal besedo tajniku, ki je poročal o delovanju družbe od zadnje odborove seje, ki se je vršila 16. julija t. l.

Delovanje družbe v zadnjih mesecih je bilo zelo živahno. Razen običajnega poslovanja, ki se redno vrši pri družbi, so morali strokovni uradniki posebno pozornost obravnavati prireditvi zborovanj in predavanj po deželi, posebno pa ustanovitvi podružnic, v prvi vrsti v onih pokrajinah, ki so bile priključene družbi po prevratu, t. j. na Štajerskem in Koroškem.

V tem času je morala družba skrbeti za nabavo umetnih gnojil, ki jih je sedaj nujno potrebno. Sklenila je pogodbo s tvornico za dušik v Rušah za jesensko nabavo 50 vagonov apnenega dušika, ki je edino dušičnato gnojilo, ki je nam sedaj na razpolaganje v naši državi. Glede izdelovanja kostnega superfosfata je v stalni zvezi s tvornico za klej v Ljubljani, ki bo sedaj pričela izdelovati

vatni kostni zdrob, ki se potem v kemični tvornici v Hrastniku podela v kostni superfosfat. Drugih umetnih gnojil zaenkrat ni na razpolaganje, kajti njih nabava iz inozemstva bi prišla vsled naše neugodne valute veliko predraga. Veliko povpraševanje od strani udov je za *Tomasovo žlindro in kajnit*, ter za *kalijevo sol*, ki jih na zaenkrat vsled gori navedenih razlogov ni mogoče dobiti.

Ravnatoka je skušala d. udba priskrbeti svojim udom *semensko žito*, posebno pšenico in rž s Hravskega in iz Slavonije, toda dosedaj brezuspešno, kajti v teh krajih niso mogli žita pravočasno omlatiti. Razentega so tam železniške razmere tako neurejene, da bi prišel prevoz tega blaga predrag in gotovo ne pravočasno v roke kmetovalcev.

Močnik krmil nam je v zadnjem času zelo primanjkovalo. Sedaj se je družbi posrečilo dobiti nekoliko vagonov *lanenih tropin*, ki so gotovo najbolše močno krmilo.

Osemnajsti tečaj družbene *kmetijsko-gospodinjске šole* se je otvoril 6. oktobra in bo trajal 11 mesecev, t. j. do konca avgusta 1920. Prosilik za ta tečaj je bilo 35, upoštevati se je pa moglo le 12.

Podkovska šola, ki jo je družba imela v svoji upravi že nad 70 let, in ki ji je povzročala veliko stroškov, dasi bi moral biti ta zavod v upravi dežele ali države, je bila s 1. julijem t. l. prevzeta od drž. vlade, oddelka za kmetijstvo in s tem je odpadla družbi skrb zanjo.

Dne 29. avgusta t. l. se je sestavil in zboroval *osrednji konjerejski odbor* in razpravljal o glavnih ciljih in smereh konjereje v Sloveniji.

Za podporo v svrhu *prireditve ogledovanja in obdarovanja goveje živine marijadvorske pasme v Solčavi*, je prosil okrajni odbor v Gornjem gradu. Ta prireditev, združena s sejmom plemenske živine, se bi naj vršila že koncem septembra t. l. Predsedstvo je z ozirom na nujnost zadeve proti naknadni odobritvi glavnega odbora dovolilo v ta namen znesek 3000 K. Toda nameravana razstava se je morala preložiti na nedoločen čas, ker je v enem kraju, kakor sploh po celi naši državi, izbruhnila sliovka, ki onemogočuje ves promet z živino. Predsedstvo je predlagalo, da glavni odbor potrdi prispevek 3000 K v ta namen in za ono dobo, ko bo taka prireditev mogoča. Predlog se je sprejel. V isti namen se je dovolila podpora 3000 K za *pregledovanje goveje živine v Novem mestu*.

Deželna vlada, poverjeništvu za kmetijstvo, je svoječasno dovolilo Slov. kmetijski družbi znesek 20.000 K, ki se naj uporabi za *podpore za nakup bikov in merjascev*. Družba je v svojem glasilu večkrat razglasila o teh podporah in pozvala živinorejce, ki si hočejo nabaviti te plemenjake, da vložijo tozadevne prošnje. Priglasijo se je dosedaj primeroma le malo prosilcev; žal se mora ugotoviti, da vlada v tem oziru med našimi kmetovalci velika malomarnost. Glavni odbor je dovolil podpore sledečim bikorejcem:

za biko: Francu Lučar, Žerovnica 600 K, Ivanu Bahčič, Zdole 400 K, Juliju Klemenc, Srebrnice 500 K, občini Limbuš-Ruše 1700 K, Antonu Bilban, Vodice 500 K, Josipu Rotar, Podsmreka pri Dobrovi 1000 K.

Živinorejski odsek na Štajerskem je prosil kmetijsko družbo, da mu dovoli prispevek k režijskim stroškom v znesku 1000 K. Ta živinorejski odsek je začel pridno delovati in skuša v svojem okolišu pospeševati posebno govedorejo. Vsled tega se je stavil predlog, da se dovoli temu odseku podpora 1000 K. Predlog se je sprejel.

Podpora slušateljcem visokih in srednjih kmetijskih šol in živinovozdravnikov so postale potrebne, če hočemo dobiti primeren naraščaj v strokovnjakih. Vsled tega se je družba obrnila na Centralno upravo za trgovino z inozemstvom, podružnica v Ljubljani, da ji dovoli v ta namen

potrebni kredit. Komisija Centralne uprave je v ta namen določila znesek 104.000 K in pooblastila družbo, da razdeli podpore med najpotrebnejše prosilce, v prvi vrsti pa med one, ki hočejo študirati v inozemstvu. Prosilcev za te štipendije je bilo pa toliko, da ni bilo mogoče zadovoljiti vseh s svoto, ki je bila družbi na razpolaganje. Vsled tega je predlagalo predsedstvo, da dovoli glavni odbor iz družbenih sredstev znesek 13.000 K, da je mogoče upoštevati še najpotrebnejše prosilce, ki študirajo na visokih kmetijskih šolah v inozemstvu. Predlog se je sprejel.

Mlekarski inštruktor Pevec je v posebnem dopisu na družbo predlagal, naj se v področju družbe osnuje poseben *mlekarski odsek za Kranjsko*. Ker je mlekarstvo v tesni zvezi z živinorejo, ter je itak nameravana ustanovitev posebnega živinorejskega odseka za Kranjsko, v katerem načrtu mora biti tudi pospeševanje mlekarstva, se naj ustanovitev predlaganega mlekarskega odseka opusti, pač pa naj se bodočemu živinorejskemu odseku priporoča, da pri svojem delovanju posebno pospešuje mlekarstvo. V tem zmislu se je stavil predlog, katerega je odbor sprejel.

Dobava sladkorja za oslajevanje vina in priprave domače pijače (petiote) je prizadejala družbi precej dela in skrbi. Po mnogih težkočah se je družbi posrečilo dobiti 10 vagonov sladkorja s Češkega, in sicer le proti zamenjavi za vole in konje. Od teh 10 vagonov jih je dosedaj prišlo le pet, ki so se razdelili med del naročnikov. Ostalih pet vagonov dospe morda tekom tega meseca. Veliko težavo povzroča razdelitev sladkorja, kajti naročil je za okroglo 25 vagonov. Družba si ni vedela drugače pomagati, kakor da je dosedaj upoštevala en del naročnikov, ostali pa pridejo na vrsto tedaj, ko dospe prihodnja pošiljatev. Drugačna razdelitev je bila nemogoča. Cena sladkorju, določena na 13 K, je vsled tega tako visoka, ker je družba nakupila sladkor na Češkem, franko Praga, in ga je morala plačati v čeških kronah, katerih kurz je napram našemu zelo visok, razentega je morala plačati zelo visoko prevoznino, dalje zavarovalnino, spremljevalce, carino, ter mora računati še z izgubo. Ostalih pet vagonov bo najbrže treba oddati še za višjo ceno, ker se bo prevoznina in zavarovalnina še povečala.

Načelno sklenjena ustanovitev *serološkega savoda* se bo šele tedaj mogla zvršiti, kadar dobi glavni odbor zanesljive podatke o ustanovnih ter režijskih stroških in o rentabilnosti takega zavoda. Za družbo bi bilo drugače preizkantsno se spuščati v podjetje, ki bi končno družbi nalagalo bremena, katerih ne bi mogla zmagovati.

Glavni odbor je potrdil od tajništva začasno sklenjeno pogodbo o *nakupu parcele* o izmeri 4300 m² na družbenem pašniku na Ivju za vsoto 2500 K.

Na znanje se je vzelo poročilo o pogajanjih glede *nakupa skladišča v Novem mestu*, v svrhu decentralizacije družbenega blagovnega oddelka. Vsled previsokih zahtev od strani prodajalca se nakup opusti.

Predlagalo se je, naj se kmetijska družba za to zavzame, da se učenci na kmetijskih šolah nauče *cepljenja prasičev proti rdečici*, da bi lahko sami zvrševali ta posel, ker je cepljenje po živinozdravnikih predrago. G. ravnatelj Pirc je opozarjal, da ne smemo primerjati naših razmer z onimi v Švici, kjer cepijo res učenci kmetijskih šol prasiče proti rdečici, toda tudi le tam pod nadzorstvom živinozdravnikov. Cepljenje prasičev proti rdečici ni samo navadno ročno delo, kakor opazimo pri cepljenju po živinozdravnikih, ampak je treba k temu posebnega znanja glede fiziološkega ustroja in trenutnega razpoloženja prasičev za dovzetnost posameznih vrst cepiva. Imamo namreč troje vrst cepiva in s katerim naj se posameznega prasiča cepi, more odločiti samo živinozdravnik. Znanstvo o cepljenju

proti rdečici se je namreč v zadnjih letih zelo poglobilo, tako da ni mogoče pripustiti cepljenja drugim neučenim osebam.

Glavni odbor je vzel na znanje odložitev *vodstva družbene kmetijske gospodinjске šole* po generalnemu ravnatelju Pircu in izjavo g. predsednika, da za sedaj on prevzame to vodstvo. Glavni odbor je izrekel zahvalo g. generalnemu ravnatelju Pircu za njegovo enindvajsetletno izborna vodstvo in umno urejevanje te šole, in še posebej zahvalo za to, ker je to delo vršil ves čas brezplačno.

Vsled ogromno naraslih stroškov za »Kmetovalca« (papir, tisk, odprava itd.) ni več mogoče kmetijski družbi izhajati s sedaj določeno letnino svojih udov in bo samo letos, ko so bile razmere precej ugodnejše, doplačati za izdajo družbenega uradnega glasila nad 50.000 K. V zadnjem času se je papir zopet za 25% podražil in se je nadejati h višjih tiskarskih stroškov za najmanj 50%, če ne več. V takih razmerah ne preostane drugega, nego primerno zvišati letnino. Glede na dejstvo, da se mora v družbeni pisarni že sedaj pričeti z vsem delom za pobiranje letnine, če naj se zadeva do novega leta uredi, kar iz tehniških in upravnih razlogov mora vsekako biti, je takoj vsaj začasno določiti *povišanje letnine*. V teh okoliščinah je glavni odbor sklenil, začasno določiti udnino Slovenske kmetijske družbe za bodoče leto na letnih 16 K, od katerih dobe podružnice po 4 K za svojo porabo, kar mora seveda družbeni občni zbor v zmislu točke 5. § 12. družbenih pravil naknadno in končno veljavno odobriti.

Ker je družbeni strokovni uradnik inž. *Kropivšek* prestopil v državno službo, je ukrenil glavni odbor namesto njega nastaviti drugega in v to svrhu razpisati službo, odnosno se takoj pričeti pogajati s kakim strokovnjakom, ki se utegne še nahajati brez službe.

Glavni odbor je vzel na znanje poročilo o *nakupu nekaterih gospodarskih potrebščin*, ki jih bo družba takoj svojim udom oddajala, odnosno, ki so potrebne za preskrbo kmetovalcev v bodočem letu. Od letošnje modre galice je ostalo 19 vagonov, ki so vzkladiščeni, in sicer za o, ker je družba ta velik del modre galice prepozno sprejela in jo je ravnatelj nadomeščal z dražjo galico iz Ustja. Galica, ki ni bila pravočasno družbi dobavljena, bi se sicer lahko stornirala, a vodstvo blagovnega prometa tega ni storilo, ker je bilo očitno, da bo galica v l. 1920. znatno dražja. Poleg te galice je kupljena še druga, od katere je že 10 vagonov došlo; in tudi še nadaljnja 42 vagonov je kupljen in plačanih, vendar zadnji niso gotovi. Cena galici gre rapidno kvišku in ker je družba pravočasno kupila vse izdelane zaloge po razmeroma nizki ceni, je že danes gotovo, da bodo imeli slovenski vinogradniki galico najmanj po 2 K za kg ceneje nego drugi, seveda če bodo sklenjene kupčije držale, vendar bo pa cena še vedno visoka, in sicer se bo gibala med 9¹/₂ do 10 K za kg.

Nakup *žveplove moke* se lahko še odlaš, ker je čas do meseca aprila, se je z ozirom na konjunkturo nadejati nižjih cen kakor sedaj. Bržkone pa tudi za prihodnje leto ne bo dobiti mletega žvepla, ampak zopet le žvepleni cvet, kajti tvornice v Južni Italiji nimajo za svoj obrat premoga ter ga v teku zime gotovo ne dobe, ker se drugje premog nujneje potrebuje.

Živinske soli je družba več vagonov kupila, t. j. kolikor ji jo je bilo ponudene, jo je že plačala in jo upa kmalu dobiti.

Soli za jed, ki jo silno primanjkuje, se bo skušalo dobiti iz Nemčije, kajti te soli primanjkuje v Nemški Avstriji in še bolj na Čehoslovaškem.

Z ozirom na razmere je družbi nemogoče ustreči od mnogih strani izraženi želji, da bi ona preskrbela *semensko žito*. Družba je tozadevna pogajanja pač vršila, ki so pa bila brezuspešna, kajti danes se da žito dobiti samo s Hrvaškega, iz Slavonije in Banata, a od tamkaj ga dobiti je izključeno, ne da se pošlje lasten vlak z dovolj premogom in se ne plača za podkupovanje železniškega osebja v imenovanih pokrajinah velikanske svote. Kmetijska družba je vsled neznosnih razmer na hrvaških železnicah pri letošnji nabavi krompirja izgubila blizu 100.000 K, ter se zato več ne spušča v kupčije, ki niso zanesljive.

Glavni odbor je dal družbenemu predsedništvu izrecno poverilo, pri kakem ljubljanskem denarnem zavodu izposlovati v svrhu nakupa gospodarskih potrebščin *kredit do petih milijonov kron*, ker se mora blago vedno naprej plačati, takoj sprejeti in vskladiščiti ter z ozirom na konjunkturo v pravem času kupiti in ne šele takrat, kadar se dajanski potrebuje.

Poverjeništvu za kmetijstvo je kmetijski družbi sporočilo pritožbo, da je družba letos oddajala *galico in žveplo*, ki nista dovolj učinkovala in jo je pozvalo, da pusti oba predmeta preiskati. Kemijska preiskava je dognala, kar je samooobsebi umevno, da je bila modra galica prvovrstna in žveplova moka pa žveplovi cvet. *Kdor je v pravem času, prav in z ozirom na letošnje razmere večkrat trte škropil in žveplal*, ta je prav gotovo imel popoln uspeh. Družba napram neudom, ki niso dovolj poučeni o bistvu in učinku zatiranja trtnih bolezni, ni odgovorna za neuspehe, ki jih sami zakrivijo, ter ravnatako malo napram svojim udom, ki tozadevnih nauk in navodil v »Kmetovalcu« ne čitajo in se strogo po njih ne ravnajo.

Nekaterim pomožnim uradnikom se je z ozirom na veliko draginjo primerno uredila njih plača, vsem ostalim uradnikom se je na predlog generalnega ravnatelja Pirca dovolila 100% *draginjska doklada*, ki se pa ne bo izplačala iz družbenih sredstev, ampak iz zaloge, čez katero v prid družbe razpolaga generalni ravnatelj iz prebitka od njega predrago kupljene modre galice. Ravnatelj je pojasnil, da se bo v to svrhu potrebni znesek za dve leti posebej založil in bo potemtakem imenovati prebitek skupaj z marsičem drugim in s tisto veliko vsoto, ki se mora založiti v pokojninski zaklad zaradi zaižanja službene dobe uradnikov, domalega izčrpan.

Sklicanje občnega zbora. G. predsednik je pojasnil, da so vsi dosedanji ukrepi, ki jih je glavni odbor izvršil po prevratu, nadalje do današnjega dne le začasni, kajti izpremembo delokroga družbe kakortudi izpremembo pravil sme določevati edino občni zbor. Vsled tega je nastala potreba, da se skliče čimprej občni zbor kranjske kmetijske družbe, ki naj določi primerno izpremembo pravil, da bo mogoče pravno pravilno razširiti delokrog družbe za celo Slovenijo. Danes ni mogoče določiti dan občnega zbora, ker ne izide niti en časopis, po katerem bi bili udje lahko obveščeni. Sklenilo se pa je, da bo občni zbor tri tedne po izidu prihodnje številke »Kmetovalca«, s čemer bi bilo omogočeno, da se obvestijo pravočasno vse podružnice. Glede prostora za to zborovanje se je pooblastil tajnik, da priskrbi ali v »Unionu« majhno dvorano, ali pa posvetovalnico v »Mestnem Domu«.

G. Dimnik je priporočal, naj kmetijska družba posreduje, da se dovoli *izvoz selja* s Kranjskega, kajti drugače bi bila savski in izanski okraj, katera pridelujeta največ tega blaga, hudo prizadeta. V Ljubljani ni nikako povpraševanje po njem, ker ji zaenkrat zadostujejo množine najbližje okolice, drugod ga ne potrebujejo in izvoza tudi ni dobiti. G. predsednik je pojasnil, da je v tem oziru že preskrbljeno in da stoji tudi centralna uprava na tem stališču, da se dovoli ta izvoz.

G. Hladnik je priporočal, da se družba za to zavzame, da se dovoli *izvoz opitanih prasičev*, in sicer to šele tedaj, ko bo krit domači konsum. Izvoznikom naj se stavi ta pogoj, n. pr. da dajo polovico prasičev na razpolaganje mestu Ljubljana, ostalo polovico lahko izvozijo. Proti temu ne bi mogli uporekati niti najzadnji konsumenti. Dalje je priporočal, naj skuša kmetijska družba priskrbeti prasičerejem močna krmila za opitanje, v prvi vrsti pa koruzo. Izvoz prasičev naj se dovoli le zadrugam, da pridejo pri tem do svojih stroškov direktno kmetovalci. G. predsednik je pojasnil, da se izvoz prasičev dosedaj dovoli vsem prosilcem, ki so primerno utemeljili svoje prošnje.

Tajnik je pojasnil glede *dobave močnih krmil*, posebno koruze za opitanje prasičev, da je sicer tega blaga v naših vzhodnih pokrajinah velike množine, toda največje težkoče povzročajo prevozne razmere, ki so na Hrvaškem in v Slavoniji naravnost obupne. Kot nadomestilo za koruzo ima pa družba lanene tropine, ki so še veliko boljše za opitanje prasičev, ker imajo v sebi mnogo toščobe in ogljikovih hidratov.

Glavni odbor je vzel na znanje *ustanovitve odseka za rastlinarstvo* za Spodnje Štajersko s sedežem v Št. Jurju ob Juž. železnici ter je potrdil začasna pravila tega odseka.

V Mariboru se je ustanovil *vinarski in sadjarski odsek za Spodnje Štajersko*, ki si je sestavil primerna pravila in predložil glavnemu odboru v potrdilo. Glavni odbor je vzel to ustanovitev na znanje in začasno potrdil pravila. Dosedaj se je na Južnem Štajerskem ustanovilo sledeče odseke v področju Slovenske kmetijske družbe;

1. Zvezo podružnic za ormoški okraj; 2. Zvezo podružnic za celjski okraj; 3. Konjerejski odsek za štajerski okraj; 4. Živinorejski odsek s sedežem v Št. Jurju ob Juž. žel.; 5. Vinarski in sadjarski odsek s sedežem v Mariboru; 6. Odsek za rastlinarstvo s sedežem v Št. Jurju ob Juž. žel.

Od zadnje odborove seje je pristopilo k družbi 1297 novih udov, ki jih je odbor sprejel. Objava njih imen v »Kmetovalcu« se z ozirom na veliko število in na pomanjkanje papirja za sedaj opusti.

Ob eni uri je predsednik za ljučil sejo.

Seja glavnega odbora Slovenske kmetijske družbe dne 13. novembra 1919.

Seji je predsedoval družbeni predsednik g. prošt Andrej Kalan. Navzoči so bili: podpredsednik g. Zorc in odborniki iz Kranjske gg. Dimnik, Hladnik, Hočevnar, Jan, Kosler, Piber in Vehovec; od odbornikov bivše štajerske kmetijske družbe se je udeležil seje prof. dr. Verstovšek. Seji sta prisostvala tudi gg. družbeni generalni ravnatelj Gustav Pirc in družbeni tajnik inž. Rado Lah.

Ob desetih dopoldne je g. predsednik prošt Kalan otvoril sejo, ugotovil sklepčnost, pozdravil navzoče gg. odbornike ter povdarjal, da se pri današnjem posvetovanju gre za posebno važne zadeve. Odbor mora za bližajoči se občni zbor sestaviti dnevni red ter pripraviti predloge o izpremembi pravil in o preustroju družbe, v kolikor se tiče razširjenja njenega delokroga čez celo Slovenijo.

Sledilo je poročilo tajnika o delovanju družbe od zadnje odborove seje, ki se je vršila 16. oktobra t. l. Družba je v zadnji dobi opravljala svoje navadne posle, kakor so izvršitev sklepov glavnega odbora, reševanje dopisov javnih oblasti, podružnic, zasebnikov, in poslovanje blagovnega prometa. Posebno važna je dandanes vršitev kmetijskega pouka in organizacija družbe na Štajerskem in Koroškem. Zelo živahno gibanje je opaziti pri koroških

kmetovalcih, ki so dosedaj ustanovili že 26 podružnic; nadaljnih šest se pa pripravlja k ustanovitvi. Zahteve po predavateljih in po predavanjih, organizaciji in kmetijskem pouku postajajo od dne do dne številnejše, da jim sedaj nastavljeni družbeni strokovnjaki nikakor ne morejo biti kos, četudi so vsi malodane vsako nedeljo in praznik pri podružnicah, kjer prirejajo zborovanja in predavanja. Ustanovitev podružnic in organizacija kmetovalcev na Koroškem je pač dandanes najnujnejša potreba, ki jo mora družba upoštevati v največji meri.

Z ozirom na prihodnji občni zbor naj bo tu podana kratka slika o današnjem obsegu kmetijske družbe v Sloveniji. To sliko si najlaže napravimo, če upoštevamo število podružnic in udov v posameznih pokrajinah. Tako šteje danes:

Kranjska	163	podružnic s približno	11844	udi,
Štajerska	95	" "	10747	"
Koroška	26	" "	1409	"
Skupno	284	" z okroglo	24000	udi.

V to število niso pa vštete podružnice iz ozemlja, ki je sedaj zasedeno po Italijanih, ki pa letos niso mogle sodelovati; teh je 36 z okroglo 7000 udi. Če bi mogli upoštevati še te, bi znašalo skupno število podružnic 320 z 31.000 udi, iz tega sledi, da je ta naša strokovna organizacija gotovo najmočnejša v Jugoslaviji.

Želje in zahteve udov in podružnic do družbe so tako mnogovrstne, da jih ta nikakor ne more upoštevati. Veliko povpraševanje je posebno po plemenskih bikih, ki naj jih družba priskrbi iz inozemstva, dalje po raznih kmetijskih strojih, ki stanejo dandanes ogromne zneske, po raznovrstnih umetnih gnojilih, ki jih ni dobiti za noben denar, po semenju, ki ga je težko dobiti v dobri kakovosti, in po raznih drugih kmetijskih potrebščinah. Predmete, ki jih ima družba na razpolago, javlja svojim udom potom »Kmetovalca«. Žalibog se je bati, da bo trajalo še precej dolgo, preden bo mogoče ugoditi vsem željam udov.

Dandanes prihaja na dan mnogo naredeb državnih in drugih oblasti, ki nikakor niso v korist kmetovalcem in kmetijstvu sploh. Naravno je, da naletijo take neumestne naredbe na odpor, o čemur pričajo pritožbe naših udov in pozivi, da družba nastopi proti njih izvedbi. Tedaj je družba dolžna zastopati stališče kmetovalcev, primerno podpreti njih pritožbe in opozoriti na to merodajne oblasti.

Na pritožbo kmetijske podružnice v Zdolah in drugih kmetovalcev na Štajerkem je kmetijska družba posredovala pri »nadzorništvu deželnih doklad v Ljubljani«, da opusti »izterjavanje štajerske deželne doklade na vino«. Ta davek je svojčas sklenil štajerski deželni odbor proti glasovom slovenskih poslancev ter hotel s tem zadeti v prvi vrsti slovenske vinogradnike na Južnem Štajerskem. Ta davek je krivičen in ni vpeljan nikjer drugod, vsled tega naj se opusti tudi v tem delu Slovenije. Navedena oblast je upoštevala to pritožbo in odnehala od izterjavanja tega davka.

Glede izvoza selja in repe iz Slovenije v inozemstvo se je družba obrnila na Centralno upravo za trgovski promet z inozemstvom, podružnica v Ljubljani, za pojasnilo. Ta je izjavila, da izvozu tega blaga iz Slovenije ne dela nikake ovire, pač pa potrebuje potrdilo okrajnega glavarstva, da je v dotičnem okraju glede tega blaga za prehrano zadostno preskrbljeno. G. Dimnik je pripomnil k temu, da so sedaj zopet okrajna glavarstva tista, ki delajo ovire pri izvozu tega blaga iz svojega okraja.

Ravnotako se je družba zavzela za izvoz opitanih kakortudi mladih prasičev iz Slovenije, kajti letos je te živine ne samo dovolj za domačo potrebo, ampak ostane precejšnja množina tudi za izvoz. Če se izvoza ne dovoli, bodo kmetovalci trpeli veliko škodo, ker ne bodo mogli

prodati svojih prasičev. Tudi v tem oziru je Centralna uprava obljubila, da pojde kmetovalcem na roko.

Nasprotno je morala družba, z ozirom na neugodne vesti o slabi krompirjevi letini, ki še vedno prihajajo z dežele, in na mnoge prošnje za preskrbo s tem semenom, nastopiti proti vsakemu izvozu krompirja iz Slovenije in to tembolj, ko je tudi v mestih vsled nepoštene špekulacije ves ta pridelek naenkrat izginil s trga. Centralna uprava je v tem slučaju zavzela edino pravilno stališče, da je razveljavila vse dotedaj izdane izvoznice za krompir, kakortudi sploh do nadaljnjega prepovedala vsak izvoz tega blaga.

Sicer danes ne vemo, če bo Centralna uprava imela še dovolj vpliva na izvoz in uvoz raznega blaga, kajti po zadnji naredbi so izvoznice odpravljene, za o pa stopi v veljavo izvozna carina, ki je pa mnogo neugodnejša nego vse dosedanje izvozne pristojbine. V koliko bo ta obveljala, ni znano, kajti izpremembe se vrše vsak dan. Na vsak način bo družba morala zavzeti primerno stališče tudi proti tej naredbi. Poročilo tajnika se je odobrilo.

G. Hladnik je opozarjal, da je začelo kmetovalcem iti že trdo za denar, da so se začeli že zopet zadolževati, kajti stroški obdelovanja zemlje so danes izredno visoki. Če se jim še onemogoči prodati svojo živino, edino, kar imajo še za prodati, potem se jih naravnost uniči. Predlagal je, naj družba takoj in energično protestira proti vsaki izvozni carini za živino. Kakor se je dovolilo nsko izvozne carino za vino, tako se naj ravna tudi pri živini.

G. Pirc je poročal o priskrbovanju raznih gospodarskih potrebščin za ude. Nabava galice je sicer zagotovljena, vendar je treba še računati s prevoznimi težkočami. Na vsak način bo skrbeti, da se galica, ki bo razdeljena našim vinogradnikom po mnogo nižji ceni, nego bo tedaj stala v prosti trgovini in posebno na Hrvaškem, ne bo izvažala iz Slovenije. Glede žvepla je upanje, da se ga bo pozneje dobilo iz Italije v zadostnih množinah. Nabava drugega potrebnega blaga je dandanes zvezana z izrednimi težkočami, od katerih ni najmanjša nizka vrednost našega denarja v inozemstvu. V notranjosti na'eti dobava semenskih vrst in drugega blaga na prevozne težkoče.

G. Zorc je poročal, da je krompirjeva letina na Dolenjskem izredno slaba. Marsikje se je doseglo komaj dvakratno seme. Potrebna bi bila nabava semenskega krompirja za spomlad, drugače ne bodo imeli kmetovalci kaj saditi. Sprejel se je predlog, da nabavi kmetijska družba primerno množino semenskega krompirja najsibo v Sloveniji sami ali izven nje, ki ga razdeli med uže šele spomladi.

G. Hladnik je priporočal, naj družba priskrbi močna krmila, posebno pa koruze za pitanje prasičev. Dalje je nasvetoval, naj se družba obrne na vlado, da ta določi zadostno množino usnja za kmetovalce. Usnje je bilo stavljeno pod zaporo, tega morajo biti deležni tudi kmetovalci, posebno podružnice kmetijske družbe in kmetijske zadruge. Potrebne korake je storiti na vseh merodajnih mestih.

Družbena drevesnica v Šiški leži na zelo neugodnem prostoru, v mrzlem zemeljskem pasu, ki je podvržen ostrim vetrovom, slani, mrazu in toči. Tekom petnajstih let, kar družba poseduje ta prostor, so prišli na dan vsi ti nedostatk, ki onemogočujejo pravilno izkoriščanje tega zemljiš'a kot drevesnice. Sedaj se nudi prilika, prodati ta neugoden prostor za primerno ceno. Lesna in trgovska družba »Sava« želi kupiti ta prostor ter ga uporabiti kot skladišče za les. Glavni odbor je pooblastil predsedstvo, da se pogaja z družbo »Sava« in pod ugodnimi pogoji sklene tudi kupčijo.

Glavni odbor je določil dnevni red občnega zbora, ki se naj vrši tri tedne po izidu prve številke »Kmetovalca«.

Nato se je razmotrivalo o *izpremembi pravil*, ki se predložijo prihodnjemu občnemu zboru. Glavne točke teh izprememb so: Izprememba naslova v »Kmetijsko družbo za Slovenijo«, razširjenje delokroga na celo območje deželne vlade za Slovenijo in zvišanje števila odbornikov na osemnajst. Druge izpremembe so manjšega pomena in so le v zvezi z navedenimi glavnimi točkami. Predlagane izpremembe so se odobrile.

Dovolile so se *podpore za nakup bikov* sledečim posilcem: Martin Zupančič iz Drage št. 6, p. Višnjagora, podpora K 1100, Janez Slak iz Gor. Globodola št. 5, županstvo Mirnapeč, podpora K 1200, Fran Knez iz Škrovnika, županstvo Tržišče, podpora K 1500, županstvo Draga pri Loškem Potoku, podpora K 1100

Glede *naslova in delokrog obeh konjerejskih odsekov* je sklenil odbor sledeče: Konjerejska odseka Slovenske kmetijske družbe se odslej imenujeta, in sicer oni za Kranjsko: »Konjerejski odsek I.«, oni za Štajersko: »Konjerejski odsek II.« Območje »Konjerejskega odseka I.« obsega Kranjsko, Boroveljski okraj na Koroškem, kakortudi okraje, ki so v teini zvezi s Kranjsko. Območje »Konjerejskega odseka II.« obsega Štajersko, Velikovški okraj na Koroškem in Prekmurje.

Zveza podružnic za Ljutomerski okraj se je ustanovila v Ljutomeru, doposlala je svoj pravilnik in prosi, da vzame glavni odbor na znanje njeno ustanovitev in potrdi predloženi pravilnik. Glavni odbor je ugodil prošnji.

Od zadnje odborove seje, t. j. od 16. oktobra je pristopilo družbi 262 novih udov in se ustanovilo 6 podružnic. Glavni odbor je potrdil sprejem novih udov in ustanovitev novih podružnic.

Ker se ni nihče več oglasil k besedi, je zaključil predsednik odborovo sejo.

Podpore za plemenske bike in merjasce.

Slovenska kmetijska družba podeljuje *podpore za nakup plemenskih bikov in merjascev* tistim podružnicam, živinorejskim in bikojskim zadrugam, občinam ali zasebnikom, ki dokažejo, da je v njih okolišu nujna potreba po teh plemenjakih. Višina teh podpor znaša približno *eno četrtino do ene tretjine nakupne cene*.

Družba sama nima takih plemenjakov za oddajo, kakor se tudi ne bavi z nakupom in dodelitvijo istih, pač pa posreduje nakup in prodajo potom svojega glasila »Kmetovalca«, v katerem *brezplačno* objavlja ponudnike in kupce plemenjakov. Družbe in kmetovalci, ki si žele nabaviti bika ali merjasca, naj si jih potom teh oglasov ali kako drugače sami poiščejo, se glede nakupa sami pogode in potem vložijo prošnjo za primerno podporo, utemeljeno s potrebnimi dokazili, kakor spodaj navedeno.

Opozarjamo pa živinorejce še prav posebno na to, da namerava posredovanje pri nabavi plemenjakov prevzeti živinorejsko nadzorništvo pri poverjeništvu za kmetijstvo, kamor se naj mladi plemenski biki ali junčki, ki se nameravajo vzrediti za bike, po dopisnici prijavijo.

Podpore se bodo podeljevale le za bike tiste pasme, ki je primerna pokrajini prisilca, oziroma, ki je tam že vpeljana, za merjasce pa vseh bolj žlahtnih pasem.

V prošnjah za podporo je navesti, oziroma priložiti:

1. Pasma in starost plemenskega bika ali merjasca;
2. potrdilo živinorejskega inštruktorja ali živinozdravnika, da je bik sposoben za pléme, da odgovarja glede pasme in da je cena umestna;
3. potrdilo kmetijske podružnice ali občine, da je plemenjak v okolišu prisilca potreben;

4. obenem s prošnjo naj prosilec potom svoje podružnice vpošlje podpisano obvezno pismo, s katerim se zaveže, da se bo natančno držal pogojev, ki so v zaveznem pismu natančno označeni in prosilcu znani. Zavezna pisma se na zahtevo vsakomur dopošljejo;

5. vsak prevzematelj bika se zaveže, da bo vodil točen spuščalni zapisnik.

Družba si pridrži pravico, subvencionirane plemenjake nadzorovati po svojih strokovnih organih ter zahtevati, da se ti drže v takih hlevih ali svinjakih in so tako oskrbovani, kakor odgovarja zahtevam umne govedoali prasičereje.

Slovenska kmetijska družba.

Razglas

službe strokovnega tajniškega uradnika pri Slovenski kmetijski družbi.

Podpisana Slovenska kmetijska družba nastavi tajniškega uradnika s sedežem v Ljubljani, ki bo vršil strokovne posle pri družbi.

Ta služba se podeli le izšolanemu agronomu, ki je v kmetijstvu že praktično izvežban, je več pisarniškega dela in ki je sposoben javno predavati o kmetijstvu.

Prosilci za službo naj vložijo svoje prošnje, opremljene s potrebnimi spričevali in s popisom svojega življenja, pri podpisani družbi

do 15. januarja 1920.

Imenovani strokovni uradnik bo nastavljen na podlagi družbenih pravil z nadomestno službeno pogodbo, ki mu zajamči pokojnino v zmislu zakona za starostno zavarovanje zasebnih uradnikov. Njegova plača se določi po dogovoru.

Slovenska kmetijska družba v Ljubljani.

Predsednik: prošt A. Kalan, s. r.

Vabilo

k občnemu zboru podružnice Slovenske kmetijske družbe v Sori, ki bo v nedeljo 11. januarja 1920 v ljudski šoli v Sori ob treh popoldne.

S P O R E D :

1. Poročilo načelnika;
2. pregled računov za leto 1919;
3. volitev načelnika in odbora;
4. pobiranje udnine in vpisovanje novih udov za leto 1920;
5. skupna naročitev kmetijskih potrebščin;
6. raznoterosti.

O p o m b a : Za slučaj neslepčnosti se bo pol ure pozneje vršil drugi občni zbor po istem dnevnem redu ne glede na število navzočih udov.

Na Sp. Senici, dne 18. decembra 1919.

Franc Mihovc, načelnik.

Ponudniki in kupci plemenske živine.

(Pod tem naslovom Slovenska kmetijska družba odale naprej redno objavlja vse one lastnike plemenske živine, ki so pri volji plemensko živino prodati in vse one kmetovalce, ki jo želijo kupiti, a čemur je dana prilika prodajalcem in kupecem stopiti v stik in tako poskrbeti za zamenjavo plemenske živine. Priglašati je nakup in ponudbo vseh vrst moških in ženskih plemenskih živali ter naj vsak priglasilec natančno prijavlji svoj naslov, vrsto domače živali, njen spol, pasmo, starost, število itd.)

Naprodaj so:

Žrebeca, močnega, 8 mesecev starega, rjave barve, zadnjogo ima belo, proda vsled pomanjkanja sena Janko Troha v Lipnici, p. Kamnagorica (Gorenjsko).

Svinje in merjasce, Hešovega plemena, mešanega z jorkširskim, 11 in 4 mesece stare, proda Ivan Lovrač, Podlipovica, p. Medija - Izlake.

Bik montafonec, 2 leti star, zelo lep, je naprodaj pri Herman Goll, Velenje, Štajersko.

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo
Slovenske kmetijske družbe.

•Kmetovalec• izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 6 K na leto.
Posamezna številka stane 40 v.
Udje Slovenske kmetijske družbe dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopnih cenah: Inserat na vsi strani 600 K, na 1/2 strani 300 K, na 1/3 strani 150 K, na 1/4 strani 100 K, na 1/8 strani 50 K in na 1/16 strani 25 K. Udom 10 % popusta. Vsaka vrsta v „Maliu naznanilih“ stane 2 K.

Urejuje inž. Rado Lah; založba Slovenske kmetijske družbe;
tisk J. Blasnika naslednikov.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati Slovenski kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg št. 3. — Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 24. Ljubljana, 31. decembra 1919. Letnik XXXVI.

Mala naznanila.

Za vsako besedo je naprej plačati 20 vinarjev v denarju ali znakah, sicer se naznanila ne objavijo. Upravištvo ne prevzame posredovanja.

Buhe gobe (jurčke) kupuje po najvišjih cenah tvrdka M. Geršak & Co., Ljubljana Kongresni trg 10. 119

Najboljše apne ima vedno naprodaj I. Taufer, apnenica, Zagorje ob Savi. 17

PILE ŽAGE ORODJE

za vse vrste najboljše kakovosti priporoča Odon Koutny, specialna trgovina jeklenih in tehničnih potrebščin v Ljubljani, Kolodvorska ulica 37. 70

Vrhnje in spodnje modroce, postelje po kuhinjske in spalne oprave priporočata Brata Sever, zaloga pohištva in tapetniška delavnica, Ljubljana, Marije Terezije cesta (Količej). 244

Stoječe ali posekane hraste kakor tudi deske kupuje vsako množino Franjo Repič, Ljubljana, Trnovo. 296

Mlinske kamne, s kamne iz najboljših bele, ostre sile, trde in srednje od 40 do 100 cm široke, po naročilu tudi večje, izdelujem zopet in prodajam po najnižjih cenah s pisмено garancijo. Leskovič Anton, posestnik in kamnosek, Sv. Jurij ob južni železnici pri Celju. 282

Sadnih drevesc, in sicer jabolka, hruške, češnje, češnje, orahi, in vseh vrst prtilkovec kakotudi več sto divjih kestanjev imam vedjo množino naprodaj. Presajati se prične oktobra meseca. Cena po dogovoru pismeno ali ustmeno. Naslov: Jakob Pintar, sadjerejec, Sv. Tomaž 26, p. Škofjaleka, Gorenjsko. 321

Razne potreščine lanene tropine, klajno apno, oljnatе barve, firnež, terpentin, lak, razne šipe, kit itd. priporoča Anton Kravanja, Begunje pri Cerknici. 356

Tisoč enoletnih breskelj lepih, nad 50 cm visokih, prodam. Breskelje so lepo vkoreninjene, mešane doljenjske vrste, drevesce stane eno kruno. Naročilo naj se pisмено; naročitev se po vrsti izvršujejo. Priporočam breskelje posebno za solinčne lege. Anton Zagar, Besnica 25, p. Spodnja Hrušica pri Ljubljani. 344

Prodajam posestvo ki meri 66 johov in je poljeвица posestva lepe

smrekove in bukovе hoste, za ceno po dogovoru. Prodajam ob enem tudi vso živino. Posestvo tudi zamenjam za manjše. Franciška Bauman, Planina Šp. Stajersko. 347

Vagu desetičnu, 180 cm duljina, 100—120 cm širina vagati od 10—1200 kg (za pajčke vagati), kupuje odmah Fran Horvat, Plesivica, p. Jastrebarsko (Hrvatska). 349

Sto lopat prodaj Slovenska kmetijska družba v Ljubljani. Cena po dogovoru. Prevzeti jih je osebno v skladišču, Turjaški trg, št. 3. 265

Drva, les. Kupim vsako množino tesane in rezane jelovine, kakor tudi bukovna drva, kole po 2 m, tavoletе in testone franko Vaše postaje. Najnižje ponudbe pod „Eksport lesa“ na pravo „Kmetovalca“. 352

Prazne vreče. Slovenska kmetijska družba kupi in prevzame v svojem skladišču Ljubljana Turjaški trg 3, vsako množino dobro obranjenih jutastih pa tudi papirnatih vreč. 265

Naprodaj je lep bik. dve leti star, čistovni Most: fonski, za plemo. Več pove lastnik Herman Goli, Velenje. 60

Sanjke, z usnjem preoblečene, za enega ali dva konja, zamenjam za voz z lestvicami na pererih. Ivan Rus, trgovec na Bledu. 361

Stiskalnica, za seno, dobro obranjena in kočija za par konj je naprodaj pri Ant. Lovrenčič-u Sodrščica. 362

Primešaj krmi Mastin!

Enkrat na teden primešaj krmi pest praška Mastin. Ob pomanjkanju krme, ko se uporabljajo nadomestna sredstva za krmlila, pa se primeša dvakrat na teden. Prašek Mastin je dobil najvišje kolajne na razstavah v Londonu, v Parizu, v Rimu in na Dunaju. Tisoči gospodarjev hvalijo Mastin, ko ga enkrat poizkusijo, in ga ponovno rabijo. 5 zavojev praška Mastin zadostuje za 6 mesecev za enega prasiča ali vola.

Ako se Mastin pri Vas v lekarnah in trgovinah ne dobi, potem ga naročite po pošti. 5 zavojev Mastina 20/50 pošiljate prosto na dom. (80)

Mazilo zoper garje (naftomazilo) uniči pri ljudeh garje, lisaj, srbečico, kožne bolezni, izpuščaje. Pri živini uniči garje. 1 lonček 6, po pošli K 9.50.

Lekarna Trnkóczy
Ljubljana, Kranjsko. Zraven rotovža.

Visokodebelna drevesca, domačih solanah množino Vid Žabka, posestnik v Artičah pri Brečicah. 363

Prodaj se posestvo po ugodni ceni v bližini Rogaške slatine v lepi brežini legi 20 oralov, med temi 2 oralta vinograda, 10 oralov sladkih travnikov, 2 oralta mlij, ostalo gozd s priložnim gospodarskem posloju in stanovanjem. Natsučnejše naznani Lud. Tomše, pošta in postaja Podplat (Slovenija). 364

Prvi in edini slovenski zavarovalni zavod je

Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani

Dunajska cesta št. 17.

Sprejema:

1. V novoustanovljenem življenjskem oddelku zavarovanja za slučaj smrti in doživetja v vseh sestavah, zavarovanja za otroško doto in ljudska zavarovanja.
2. V požarnem oddelku proti požarnim škodam zavarovanja poslopij, premičnih, poljskih prid.ikov i. t. d.

Osamosvojimo se na gospodarskem polju! Zavarujemo le pri naši domači Vzajemni zavarovalnici!

Pozor poljedelci!

Izdelovalci čilskega solitra — jednega od najkoristnejših umetnih gnojil — želeči, da poljedelcem kraljestva SHS nudijo kar najboljša obveščanja in navodila o uporabi vseh vrst umetnega gnojila a posebno onega, katero je našim zemljam najpotrebnej in to je

azotno gnojilo.

Odrpli so od 1. junija t.l. svojo delegacijo za kraljestvo SHS.

Pisarna delegacije se nahaja v Beogradu, Resavska ulica št. 33. in stavlja svoje usluge brezplačno na razpolago vsem poljedelcem in zainte resovanim v kraljestvu SHS. (75)

Izdelujem

kmečke mline

od najmanjšega do največjega:

za roko,
vodno in
motorno
moč.

Mlini so opremljeni s presejalniki in kamni, kojih ni treba nikoli klopiti, za kar jamčim. Ti mlini meljejo vsako žito ter napravljajo lepo in okusno moko za kuho in pecivo pri samo enkratnem nasipu. Razpošiljam razne vrste **mlinske kamne** in druge potrebščine za mline

ter poljedelske stroje.

Josip Čretnik

stavbenik mlinov (64)

v Sv. Jurju ob Južni železnici.

S tehničnimi in praktičnimi nasveti vsakomur na razpolago.

Vzajemno podporno društvo

v Ljubljani,
registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Posojilo na osebni kredit: 6%.

Posojilo na hipoteke: 5 1/2%.

Mesečna odplačila.

Ranžijska posojila na več let.

Mali vračevalni obroki.

Pisarna: Kongresni trg št. 19. Uradne ure od 8 do 12. (105)

Prospekti brezplačno na razpolago.

Rezervni zakladi nad 500.000 K.

Hranilne vloge 3 1/4%.

Gostilničarji, kavarnarji, vinogradniki pozor!

Trgovina z vinom

OSET & CAJNKO

Slovenjgradec.

Naznanjava, da imava veliko zalogo najboljšega sortiranega kakor: „Muskatelec, Rizling, Šipon, Burgundec, Portugiser, Silhar“ pristnega „Ljutomeršana, Peceršana, Halošana, Bizeljčana“ ter črna dalmatinska in banatska stara in nova vina. Kupujeva iz vseh vinorodnih krajev vsa najboljša vina po najboljših cenah.

Se priporoča

Andrej Oset in Franjo Cajnko.

Vino v steklenicah (Buteljke)

Razpošiljanje vina v sodih od 50 l naprej!

Med

in (102)

vosek kupuje

v vsaki množini

družba „SAD“

preje Primož Hu-
dovernik, Ljub-
ljana, Kolodvorska
ulica.

Jeklarna na Ravnah

(Georg Graf v. Thurn'sches Stahlwerk Strelteben)
ustanovljena 1774. leta.

Gaštanj-Ravne, Koroško (Jugoslavija).

Poštna postaja Guštanj, žel. postaja Prevalje.

Brzojavni naslov: Jeklarna Guštanj.

Proizvaja: Azzalonsko in bresciansko jeklo

v zabojih, s sidrom kot varstveno znamko.

Legirana in nelegirana topliniška jekla

za vsakovrstno orodje največje trajnosti.

Jekla za orodje, drugovrstna,

za kladiva, žlebe, matrice; za dlata in nože za

obdelovanje železa; za svedre, za rudo, premog

in kamen; za pile, rezila vrtna dlata itd.

Legirana in nelegirana martinova jekla

za vozovne in vagonse vzmeti; za konstrukcijske

dele posebne trajnosti v avtomobilni in letalni in-

dustriji; za kolesna obročja; za kose, srpe, sekire,

motike, lopate itd.

Izgotavlja: Vozovne osi s pušami in nakončnički;

transmitsijske valke (ostrugane do 4 m, surovoko-

vane do 6 m dolžine); v žlebih kovane dele za

avtomobile in vagon; krogle za cementne mline itd

Prvo jugoslovansko specijalno stavbno podjetje za kurilno tehniko.

Zastopstvo: Nunska ulica št. 10,

LJUBLJANA (101)

se priporoča za projektovanje in izvršitev

opekaren,

krožnih peči za opeko in apno,

DIMNIKOV ZA TOVARNE

Njih poprava tudi brez prekinjenja obrata.

Vzidanje vseh vrst kotlov.

Viničar

kateri se razume na vse posle v vinogradu in v kleti, ki zna cepiti trsje in sadje se išče. Nastop službe 1. novembra. Plača po dogovoru.

Fran Hočevar,

Perjavica, (76)

pošta in žel. post. Stenjevec pri Zagrebu.

Tvrdba

R. Miklauc v Ljubljani

se je preselila

iz dosedanjih trgovskih prostorov v lastni lokal

Pred škofijo št. 3

Lingarjeva — Medena ulica — tik škofijske palače, kjer se nahaja trgovina

„Pri Škofu“.

Podpisani se zahvaljuje za izkazano zaupanje ter se priporoča za mnogobrojni obisk z zagotovilom najboljše postrežbe.

(90)

S spoštovanjem

R. Miklauc

= Konjske garje =

srbečico — malarijo

lahko uspešno zdravite le z mojimi prvovrstnimi, preizkušenimi, predvojnimi zdravili. — Mazilo proti konjskim garjam 1/2 l za 20 K. Mast proti človeški srbečici, 1 lonček za 6 K. Mast za otroke proti garjam, 1 škatljica za 2 K. Domača mast za rane, 1 lonček za 8 K. Sladkorna zrna proti malariji za odrasle, kakor tudi za otroke, 50 zrnov za 24 K. — Zavoji se zaračunavajo po nabavni ceni. Navadna in tudi vsakovrstna druga zdravila pošilja po povzetju ali proti predplačilu

lekarna

pri „Materi božji“, MR. VJ. KUBELLI,
Zagreb, Prilaz 17.

Prvorazredno sjeme

za proleto sjetvu

dobavlja

Sjemenar d. d. Osijek

Gajevo trg 1.

Telefon br. 663.

Brzojavi:

Sjemenar, Osijek.

Cementna (11)

strešna opeka

najbolj trpežne vrste se dobi pri tvrdki

Ivan Jelačin,

Ljubljana, Emonska cesta št. 2.

* Slovenska kmetijska družba ima za svoje ude v zalogi sledeče kmetijske potrebščine:

* Apneni dušik $28\frac{1}{2}\%$ po K 160— za 100 kg takojšne prijave sprejema družba neobvezno, vreče mora naročnik sam dostaviti.

Antiavit v varstvo setev pšenice, turščice, graha grašice, travnih in deteljnih, vrtnih in gozdnih semen vseh vrst pred poljskimi vranami, vrabci, kokošmi itd., se dobi v zaklopnih 50 g za K 8—.

* Ergofor*, fiziologični železo-apneni preparat se imenuje redilni prašek za živino, ki ga priporočajo celo iz živinozdravniške stroke posebno za konje, a tudi za drugo živino. To sredstvo učinkuje baje posebno dobro ob današnjih slabih prehranjevalnih razmerah pri živini, ki ji primanjkuje močnih krmil in posebno pri konjih ovs. Tega praška se poklada na dan in glavo:

pri konjih po 2—4 ne polje žlice
pri govedih " 2—6 " " "
pri kozah ovcah in prasičih " 1—2 " " "

V začetku je treba seveda polagoma navajati žival na ta prašek in šele čez nekoliko dni ji je pokladati določeno množino. Pri vsakem zavoju je zraven tudi primerno navodilo, kako se ta prašek poklada. En zavoj tehta 1 kg in stane 20 K.

Eponit, s katerim se vzame vinu vsak zoprni okus ali duh, bodisi po gnilobi, plesnivcu, po sodu, grenkobi itd stane kg 12 K.

Klajno apno po K 160— sto kg z vrečo vred. Po pošti se klajno apno posameznikom ne razpošilja, vpoštevajo se le skupne naročbe podružnic z največ 100 kg.

Kostni superfosfat po K 200— sto kg. Vreče je treba družbi ob naročanju dostaviti.

Kostna moka po K 106— za 100 kg; jutaste vreče mora naročnik v napolnitev poslati.

Kožna moka po K 106— sto kg, naročnik mora jutaste vreče dostaviti.

Lanene tropine po K 300— sto kg, vreče se posebej računijo.

Melior, preskušeno sredstvo proti peronospori na trtah in proti drugim glivičnim in živalskim škodljivcem na vseh rastlinah, stane kg za ude 3 K 40 vinarjev.

Mlečne cevi iz kosti, štev. 3561 po K 140.

Roženo moko, izvrstno dušičnato gnojilo oddaja Slovenska kmetijska družba po 150 K za 100 kg brez vreč. To umetno gnojilo je posebno velike vrednosti za vinograde, ker se v zemlji razkrajja le polagoma in deluje torej po več let. Pozivljemo vse kmetovalce, v prvi vrsti pa vinogradnike, naj si to umetno gnojilo naroče. Trosi se ga lahko vsak čas, treba ga je pa podkopati ali podorati. Vreče mora naročnik poslati.

Sladkorna pesa po K 8— kg.

Semenska pesa. Seme izvirne severonemške ru mene in rdeče Mamut krmilne pese K 24— kg.

* Vreče. Vsak naročnik mora poslati za kostno moko, roženo moko, apneni dušik itd. svoje dobre jutaste vreče, ker dobiva družba vsa gnojila itd. sedaj le v papirnatih vrečah, ki jih železnica ne sprejema za odpremo v manjših pošiljativah.

Vinometri, komad po 24 K.

Žveplenokislo glino namesto galuna, kot primer galičnemu škropivu, ima kmetijska družba v zalogi, ter je oddaja po 1 K kilogram.

Žveplo (žveplene ploščice) na juti za žveplanje sodov, najboljšje, brez arzena po 20 kron kilo.

SLOVENSKA KMETIJSKA DRUŽBA

je dala naslednja

10

„GOSPODARSKA NAVODILA“

posebej ponatisniti iz „Kmetovalca“ in jih oddaja komad po 50 vln. Denar ali znamke je treba ob naročitvi naprej poslati.

1. Zakaj vino črni, kaj je temu vzrok in kako se odpomore. 2. Rjavenje vina. 7. Gnojenje vinogradov. 8. Kako se iz gnilega grozdja napravi dobro in stanovitno vino. 9. Ciste drože in njih raba v kletarstvu. 12. Kako se pripravlja dober vinski kis. 13. Vzroki neplodnosti pri govedih. 15. Sluzavost ali vlačljivost vina. 16. Krmiljenje z oljnim tropinami. 21. Bradavice pri domačih živalih. 25. Resna beseda vinogradnikom ob trgatvi. 26. Naprava petiota ali domače pi-jače. 27. O bistvu alkoholnega vrenja (kopenja) in o rabi čistih vinskih drož pri pridelovanju vina. 29. Vnetje vimena ali volčič na vimenu. 30. Vnetje vimena ali volčič na vimenu. 32. Zavrelka. 35. Kako se napravi stanoviten sadjevec. 36. Nova naredba kranjske c. kr. deželne vlade glede zvrševanja rezarstva. 37. Kislost (kisloba) in razkisanje vina.	43. Dolžnost vzdrževanja ograj v obrambo kulturnih zemljišč pred škodo po živini, ki se pase. 44. Napenjanje govedi. 45. Kaj je presnavljanje v živalskem telesu? 50. Izdelovanje mila za dom. 51. Zdravljenje kužnih bolezni cepljenjem. 54. Nove zakonske določbe o sporih pri kupčiji z živino. 56. Kako živi žitni molj in kako se pokončuje. 57. Snetjavost pri žitu. 58. Kako se jajca ohranijo. 59. Natrijev bisulfit kot nadomestno sredstvo za žveplo. 60. Kako se obnavljajo in popravljajo meje? 61. Kdo se naj še zgledi za državni preživljenski (vzdrževalni) prispevek? 62. Presojanje krmil po škrobnih vrednotah. 63. Garje pri konjih. 65. Kako pripravljamo domači kvas (kravajce, drože)? 66. Duh in okus vina po žveplu. 67. Zatiranje trtnih bolezni spomladi.

KONJAK

za oslabele vsled starosti, proti slabostim in želodcu in proti izgubitvi telesne moči, je

stari vinski konjak pravo oživljenje.

Razpošilja dve polliterske steklenice, ovojnina in poštnina prosta za K 68—

Benedikt Hertl, graščak na graščini Golič pri Konjicah Štajersko. (53)

Kmetovalci! Denarni zavodi
Gozdarske in gospodarske zadruga!

Beritel! Lesotrzcel! Beritel!

A. Šivic (9)

„Poljudno navodilo za merjenje lesa“.

V omenjeni knjižici je poljudno popisano kako se izračuna telesnina debel posekanega in rastočega drevja ter celih gozdov, kakor tudi obtesanega in razžaganega lesa. Pridelane so vse za tako računavanje potrebne tabele. V knjižici se nahajata tudi popis in potrebne tabele za pravilno določanje oblik in razmerij lesu, ki se ima obtesati ali razžagati. Kmetovalec se pouči kako na podlagi tabel izračuna prirastek v gozdu. Dalje so pridlane tabele za določanje prostornine v ogljarskih kopah in kub. mera drv za kurjavo v prostorninskih metrih kakor tudi popis in potrebne tabele za primerjavo nove dolžinske, plošč. vne in kubične mere s staro mero. Cena knjigi proti predplačilu za ude Slov. kmet. družbe K 3—.

Največja slovenska hranilnica:

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

:: Ljubljana, Prešernova ulica št. 8. ::

je imela koncem l. 1918 vlog . K 80,000.000—

rezervnega zaklada K 2,500.000—

Sprejema vloge vsak delavnik, večje in nestalne vloge pa po dogovoru.

Hranilnica je pupilarno varna. (1)

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Dovoljuje posojila na zemljišča in postopja proti nizkemu obrestovanju in obilgatornemu odplačevanju dolga.

V podpisvanje trgevoev in obrtnikov ima ustanovljeno Kreditno društvo.

Najmodernejše obleke

lastnega izdelka za gospode in dečke, tu- in inozemsko

manufakturne in modno blago

razpošilja (100)

Prva kranjska razpošiljalnica

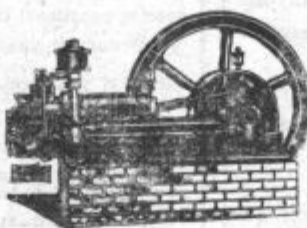
SCHWAB & BIZJAK

Ljubljana, Dvorni trg

Pod Narodno kavarno.

Gospodarska zveza v Ljubljani

Dunajska cesta — Bavarski dvor.

Velika za-
loga vsa-
kovrstnih
poljedel-
skih stro-
jev (3)

iz najslavitejših tovarn.

Zastopstvo za parne kotle znanih tvornic, Welsia'.

Lepo letošnje brinje

črno popolno-
ma dozorelo

se dobi v vsaki mno-
žini pri trvdki

Mihael Omahen
Višnjagora.

Istotam se kupi
ovčja volna

po najvišji davečni
ceni. (103)

Volno

kupuje

Ljubljanska
komercialna
družba (92)

Ljubljana,

Bleiweisova
cesta 18.

Rogaška slatina

Tempel vrelec:

Najboljša namizna voda, najbogatejša na ogljikovi kislini. Pospešuje prebavljanje in preosnavljanje.

Styria vrelec:

Zdravilna voda proti kroničnemu katarju želodca in čreves, najboljši pripomoček proti slabemu prebavljanju in teku. Proti boleznim jeter in ledvic, sladkorna bolezen.

Donati vrelec:

Najmočnejši vrelec svoje vrste, posebno dobre sredstvo proti črevesnemu katarju, želodčnemu kamenu, sladkorni bolezni, debelosti, putiki, hemoroidum itd.

Rogaška slatina

je najbolj priljubljena in se v obče največ zahteva. To pa radi tega, ker je izmed vseh alkalično-saliničnih rudninsko-kislih slatin najbogatejša na ogljikovi kislini. — Ta slatina je najokusnejša krepčilna in oživljajoča pijača; obenem pa tudi najboljšo sredstvo s katerim se obvaruje v mrzlih krajih mrzlice. (87)

Rogaška slatina

je najboljša namizna in mineralna voda, katere ni nikdar slabega okusa ali duha. : :

J. Komatič, dolgot. zastopnik znane trvdke K. in R. Ježek, Blansko, tovarna kmetijskih in poljedelskih strojev in motorjev se priporoča. — Dobra in solidna postrežba.

Ljubljana, Gradišče št. 11
Nadalje priporočam dobro znano tovarno

WELSIA

katera izdeluje izvrstne brzoparilnike vseh velikosti z dvojnimi pocinkanimi parnim kotlom, in porabno obenem za kuhanje žganja. (40)

Decimalne tehtalce cimentirane vseh velikosti, z uteži vred.

Sprejemam naročila na slamerčne nože.

Cene po dogovoru. Ker je tovarni ježek uvez dovoljen, senaročni stroji lahko takoj dobe

Najstarejša hranilnica v Sloveniji!

KRANJSKA HRANILNICA v Ljubljani

ustanovljena leta 1820

sprejema hranilne vloge proti

3%

obrestovanju in dovoljuje hipotečna posojila po

4 1/2%

S hranilnico sta zvezana Kreditno društvo in starostna hranilnica za posle in delavce.

Hranilnica je sirotinskovarna in jo nadzoruje država vlada za Slovenijo.

Rezervni zakladi znašajo približno

8 milijonov kron.

Čisti dobiček je, v kolikor se ne porabi za okrepitev rezervnih zakladov, po pravih določen v pospeševanje občekoristnih naprav in podjetij na Kranjskem. (95)

Za te svrhe se je doslej darovalo 8.698.000 kron.

Pismene pošiljave je nasloviti na Kranjsko hranilnico v Ljubljani, Knaflijeva ulica števil. 9.

Marmornate plošče

za pohištvo in strojarje (88)

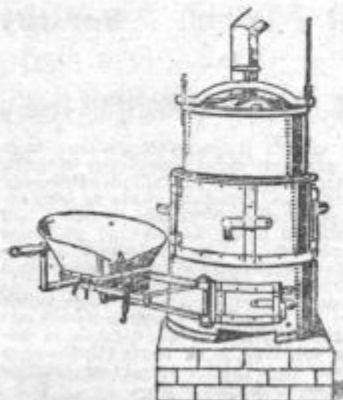
Grobne spomenike

vsake velikosti dobavlja

Alozij Vodnik

kamnosek v Ljubljani, Kolodvorska ulica.

Parilnike za krmo, Welsia'

močne in nepokončljive, vse velikosti od 60 do 600 l izdeluje samo

Reform-Werke, Wels. O. Ö.

Nadalje specialni izdelki:

Konjske grablje takoj dobavno.

Obračalni parilnik z al brez naprave za žganjarstvo.

Kotlji za kuhanje žganja.

Kotlji za kuho in pranje.

Patentne peči za peko in sušenje

Prekajevalnice.

Gnojnične sesalke. (58)

Pocinkani lonci in kozlice.

Mize za pranje.

Posode in valjavnice za perila (Monga).

Ceniki na željo zastop.

Ljudska posojilnica

v Ljubljani, v lastnem domu Miklošičeva cesta št. 6.

obrestuje hranilne vloge po čistih

3%

Ljudska posojilnica v Ljubljani je največja slovenska posojilnica in je imela koncem marca 1919 nad 40 milijonov kron vlog in nad 1 milijon enstotisoč kron rezervnih zakladov.

(5)

nih zakladov.

Posojila se dovoljujejo po 4 do 5%

Ljudska posojilnica stoji pod nepoprednim državnim nadzorstvom.

Kmetska posojilnica

Ljubljanske okolice registrovana zadruga z neomejeno zavezo v LJUBLJANI

v lastnem združnem domu na Dunajski cesti števil. 18.

Obrestuje hranilne vloge po 3% (2)

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za vložnike.

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v zvezi s čekovnim prometom ter jih obrestuje od dne vloge do dne dviga.

Stanje hranilnih vlog nad 42.000.000 kron.

Stanje rezervnih zakladov 4.100.000 kron.

Vinometre »Bernadot« — Asbestov bombaž in prašek — Eponit — Francosko želatino — Lipove oglje Marmornat prašek — Modro galico — Natrijev bisulfit — Ribji mehur — Špansko zemljo — Tanin Žveplo v prahu — Limonove kislino — Vinsko kislino — Sode bicarbono — Strupa proste barve itd. ima v zalogi po najnižji ceni

Drogerija ANTON RANČ

Ljubljana, Židovska ulica 1. ☉